

Saan a

'KWLA'MU'YEECRUNIE

Saan, ɔ nyi kłe 'nì -hihia, -te ɔ nu -tɔpli =nu a 'kwla a 'mu'yeelə

1 ¹'Crunie -gbo, 'kwla'mu'yee-tɔpli =nu, -Yusu 'Klisu, ɔ tɔc Nyisua a -kvannunyu, nì- kɔ -ti ee =tu. Nyisua le -Yusu a -gbe nì, 'ke bɔ tu =nu, -e die nu, u 'mu -tɔpli =nu yi, -i -we le ke 'onyinyre. Ne- nue, -Yusu 'Klisu 'ɔ lee 'a lèleenyɔ, 'ke 'le 'mɔ Saan, -ɔ mɔ 'a -kvannunyu -wɔn, nì, 'ɔ mɔ 'mu -tɔpli a -gbe, ²'plu -tɔpli 'bii =nu, Nyisua a lèleenyɔ tɔc 'mu, kɔ, 'n 'ye, 'nì nyi nahuin ye =tu. ³'E 'we =nɔ ye, 'n nyi 'nì =tu, -e mɔ, 'ɛ mɔ -tee, -tɔpli a -gbe, i mɔ Nyisua a wintee nì, kɔ, -Yusu 'Klisu, nɔ- nye nahuin tɔc, -e mɔ, -tɔpli 'bii a -gbe, i mɔ -ti a -tee nì. ³Plɔ a bleele 'ke 'o nahuon =nu -wɔn, -cɔ -wɔn 'cruunie -gbo -hre, 'ke 'o nahuin ye. 'Crunie -gbo a winte, 'ke ee 'le Nyisua wlɔn 'mu -hɔn. Plɔ a bleele -we, 'ke 'o nahuin =nu -wɔn, -vu winte a -gbe nua ye gbo po, 'plu -v nye 'o -tuu. Ba kɔ 'a yiye, ti =nu, i 'de -wɔn hren, -i kɔ 'yri -tɔpli a -gbe, i di 'o 'lu -wɔn mue.

Saan, ɔɔ 'cveii 'nipata a nahuin =nu wlɔn le 'nì -gba

⁴'Mɔ Saan nì, -ɔɔ 'cruunie -gbo 'cru. 'Cveii 'nipata =nu, -i nì 'le Asiblugba 'mu, nì- kɔ nahuin 'nì -wɔn 'cru. Nyisua bɔ nu 'a mu -hapvde 'mu, kɔ, bɔ -nyi 'a mu kegboweenle. 'Plu 'kłɔ 'mu -wlu mu -tue, ɔ nì la 'kłɔ, kɔ, ɔ -do a -gbe, nɔ- 'kile nte 'kłɔ, kɔ, nɔ- di 'le di. Nyisua a -Hihii 'nipataf1 =nu, bi nu -we 'a mu -hapvde 'mu, kɔ bi -nyi 'a mu kegboweenle. Ni- nì 'o Nyisua a bodiɔgbata =nu ye 'mu. ⁵Kɔ, -Yusu 'Klisu =nu, -ɔɔ -ti a -tee =tu, kɔ, nahuin -we 'le -bu kuo -wlu ye, bɔ nu -we 'a mu -hapvde 'mu, kɔ, bɔ -nyi 'a mu kegboweenle. Nɔ- mɔ ye-henahuon, Nyisua -ha 'le 'kukunyu -heyri, ɔ -ha 'kłɔ. Nɔ- nì 'o 'kłɔ -gbo a 'blugbinaanyu 'bii 'lu ye.

O nue -a mu 'mu nì, 'ɔ 'kv, 'ke 'o -a nì -ta 'mu. 'A dabloo nì, ɔ nu, 'ɔ =gbla -a mu, 'ke 'o de 'kuku -wɔn. ⁶Nɔ- nuu -a mu 'a dakv 'mu. Nɔ- mɔ dakv a -gbe a naanyɔ, 'ɔ nue -we, =a 'ya -cohlonpinyu 'mu, 'ke 'o 'a Bu Nyisua ye. Nɔ- ble -ti a 'yi'buaale ye, -te 'kłɔ te ye gbo, kɔ 'kłɔ a keninie. Ke'ɛ nì, ε nì 'mu.

⁷Ba ta 'o le, no- di 'le di, 'ke 'le 'nugbi -heyri. 'E ni nahuon =de dio 'ni 'ye, kɔ, nahuin =nv, -v nu 'di, -v waa 'a =mvei ke, v dio -we 'ni 'ye. Daku 'bii, -v ni no -tutu ke, v di le nu woh 'a -tu. 'E mɔ -tee, ke'e ni, ε ni 'mv. ⁸Kukonyɔ Nyisva, -ɔ ni 'kli ke, ke ɔ̄ po: «Mɔ -tu 'e ni de -de -wlu. 'N -do a -gbe, 'mɔɔ ni, -ɔ di -we 'e ni de -de 'lu -yra.» Nyisva a -gbe, no- ni 'klt ke, 'ɔ -hi 'o 'e ni de =de 'mv. 'Plu 'klɔ 'mv -wlu mu =tue, ɔ̄ ni la 'klɔ, kɔ, ɔ̄ -do a -gbe, no- 'kłie niε 'klɔ, kɔ, no- di 'le di.

-Te Saan 'yee -Yusu 'kwla 'mv

⁹'Mɔ mɔ 'a ni -diayu Saan ni, -ɔ̄c 'crunie -gbo 'cru. 'N bi 'le ye, a bi 'le ye, -a kɔ -Yusu 'Klisu 'heen, -a -mve ni. Ne- nue, a kɔ 'mv 'heen, -aa =svęgbloo -do 'ye, -a 'bii, -a kɔ =wlu a 'lila, kɔ, -a 'bii, -Yusu a -gbe, no- kɔ̄ -a mv win ke. -Nyrɔwɔ =de 'mv, nahuin =de, nv- kl 'mv, 'v gba 'le 'mv 'nidugbo =nv 'mv, -ɔ kɔ 'dv mɔ Patumɔsi. U no 'ni, de =nv, 'n nu, ε nyre le 'yi, -te 'nu nu, 'nu Nyisva a -ti nahuin ye =tu, 'ni nyi =tu, -ε mɔ, -Yusu, no- a mv -ti a -tee tɔ̄. ¹⁰-Nyrɔwɔ =de 'mv, Nyisva a -Hihiu 'v kɔ̄ 'mv win ke 'bii. -Nyrɔwɔ a -gbe, ɔ̄ mɔ o -wuwle-nyrɔwɔɔ ni; 'plu 'ni 'wɔn wintε, 'ε 'le 'mv ke 'mv -hɔn. Wintε a -gbe, ε 'ni 'wlu, -no -ŋamv a win. ¹¹Ke ε po: «De =nv, -nu 'ye, 'ba 'crunie 'mv, -bo 'cree, -bo gbe 'cveii 'nipata a nahuin =nv ye, -v ni 'le Efesidɔ 'mv, kɔ Siminidɔ, kɔ Pegamudidɔ, kɔ Tiatilidɔ, kɔ Sadesididɔ, kɔ Filadefididɔ, kɔ Laodisedidɔ 'heen 'mv.»

¹²-Te 'n 'wlin, -ye 'n -hian -wɔn, 'mv nahuon =nv 'ye, -ɔ̄c 'le 'mv -wɔn 'pree. 'Plu 'mv -wɔn mu -hian, -ye 'n 'ye 'napitioo 'nipata, v nuu -gulu 'mv. ¹³Ke 'le 'napitio a -gbe -gbahlon, 'n 'ye de -de, -ε 'we =no -tunahuon ye, 'ɔ̄ pue -hlokoto, -guluβetiye, ne- ɔ klu -bubui ke, ¹⁴a 'lu 'v 'ple -puερvε, 'a 'yii 't 'we =no nahru ye, ¹⁵a bvi 't 'we =no 'plvde ye, v po 'le 'tɔ̄, -ε =hlu -gbɔgbo; 'a wintε -me -ye, 'ε 'wlu, -ε 'we =no 'nie gblaka a -glu, -u 'plu, ¹⁶'ɔ 'ble yahroyɔɔ 'nipata kwa, 'ke 'le 'a diidedabv 'mv, -hotiplie 'ε 'le =no wlɔn 'mv -hɔn, 'a yigbakla 'ɔ̄ wlın, -ε 'we =no 'yrv =nv ye, -vv hvan, 'mahin 'mv.

¹⁷-Te 'n 'yo, -ye 'n bi -hlɔn, 'ke 'o =no ye, -ε 'we =no ye, -te 'nunt 'kv wen, 'ɔ̄ po 'mv 'a diidedabv ke gbo, ɔ̄ no: «=Ni pt 'le hvannu. 'Mɔɔ ni, -ɔ̄ -tu 'e ni de -de -wlu, 'n -do a -gbe, 'mɔɔ ni, -ɔ̄ di -we 'e ni de -de 'lu -yra. ¹⁸'Mɔ mɔ nahuon =nv, -ɔ̄ 'kłie die 'klɔ ni. 'N 'kv la ni, kee, 'n -hɔn 'le 'kukonyɔ -heyri 'mv ni, 'ni 'hri 'klɔ. 'N 'kłie die 'klɔ ni, -te 'klɔ te ye gbo. 'N kɔ̄ 'kukve ke win, kɔ 'kuopu a 'bri 'heen. ¹⁹A -ti, de -nu 'ye, 'cree. 'Cru -tɔpli =nv, -u 'kłee 'lu -wɔn mue, kɔ -tɔpli =nv, -i di 'lu -wɔn mue. ²⁰Yahroyɔɔ 'nipata kɔ -gulvnapitioo 'nipata -gbo 'heen, -nu 'ye, 'ke 'le 'na diidedabv 'mv, -bo le -mv, de ε -hen 'nyre. Yahroyɔɔ 'nipata -gbo, ɔ̄ -hen 'nyre Nyisva a lèleenyv 'nipata =nv, -vv 'cveii 'nipata a -gbe 'yie =tu. 'Napitioo 'nipata -gbo, ɔ̄ -hen 'nyre 'cveii 'nipata a -gbe.»

-Yusu po titie, 'ke 'o Efesidɔ a 'cveenyv -wɔn

2 ¹(Nahuon a -gbe, no- ɔ̄ lele 'mv le, ɔ̄ no;) «'Cru lèleenyv =nv -wɔn, -cc Efesidɔ a 'cveenyv 'yie =tu, -ε mɔ: Titie -gbo, 'ke ε 'le nahuon =nv wlɔn

'mv -hɔn, -ɔ 'ble yahroycc 'nipata kwa, 'ke 'le 'a diidedabu 'mv, kɔ, -ɔɔ 'le -gulvnapitioo 'nipata =nv -gbahlɔn naa. ²'N yi -tɔphl 'bii, aa nu ni, 'ni yie -we, -ɛ mɔ, a -tu 'o 'klt 'dɔ, 'ke 'o Nyisva a -kvan a -ta 'mv, 'a 'de sta. 'N yie ni, -ɛ mɔ, a 'ni -hva -le 'le 'a mv -gbahlɔn 'crenyv. Nahuin =nv, -v ple, -v mɔ 'na -wɔnnaanyv, kɛɛ, -v 'de 'na -wɔnnaanyv, a -tu 'yri, 'a yrie, -ɛ mɔ, v mɔ hunyv'u ni. ³'Na -ti, aa 'ye -sue, 'ke 'le =wlu a 'lula 'kwli 'mv, kɔ, 'a ni =wli 'i 'de -hlɔn bi. ⁴Kee, 'ke 'le 'a mv -gbahlɔn, 'yilenyrede ni 'le. Ne- kɔ 'nyre 'nu 'a mv -hen. E ne- mɔ: -te a nu la 'na 'munvele, ti -kɔ 'yri a -tu la 'na =wlu a yekuoole -wlu, -te ti ni le 'mv -gbo, a 'de 'klee lele le 'na 'munvele nu. ⁵-Te 'a ni 'yrinaabvi ni la 'mv, bi bi 'le 'a mv 'kwli 'mv, 'plu ba -mve le, de -kɔ ke a 'wlaa 'o -ti. Ba hie 'o de 'kuku a nunue gbo, ba -hian -wɔn. -Hapv-tɔphl =nv, aa la nu, ni- ba nu lele. 'Bia 'be 'de =ne, 'n di 'le 'a mv -wɔn 'ni di, 'ke 'le ti gbi 'kwli 'mv, 'a ni 'napi =nv, -tuo -kɔ ke e ni 'o, 'mue 'o -ha. ⁶Kee -ye de ni 'o, aa nu, -ɛ nɔ 'yi le, ne- mɔ: 'yilenyre-tɔphl =nv, Nikola a -tumu a nahuin, vv nu, 'a ni =wli yru ni, -ɛ 'we =nɔ ye, -te 'na =wlu nu -we 'a yraale.

⁷Nyc 'bɔ kɔ -ti'wɔnnua, bɔ 'wɔn -ti -gbo, Nyisva a -Hihiuu 'cve a nahuin ye -tu. Nahuin =nv, -v 'nuni di sia, 'ke 'o 'na =wlu a yekuoole a -ta 'mv, 'n di =nv -nyi 'hru, 'ke bv di tugbe =nv a 'kui, -u nahuin 'klɔ yravrv -nyi, -ɛ mɔ tugbe =nv, -ɛ ni 'le Nyisva a 'didioti a -ci ke.»

-Yusu po titie, 'ke 'o Siminidɔ a 'cvenyu -wɔn

⁸(Nahuoon -do a -gbe, nɔɔ -ɔ lele 'mv le, ɔ nɔ:) «'Cru lleenyc =nv -wɔn, -ɔɔ Siminidɔ a 'cvenyu 'yie -tu: Titie -gbo, 'ke ee 'le nahuon =nv wlɔn 'mv -hɔn, -ɔ -tu 'e ni de -de -wlu, kɔ, -ɔ di 'e ni de -de 'lu -yra. Nahuon a -gbe, ɔ 'kv la ni, 'plu 'ɔ -hɔn la 'le 'kvkvnyv -heyri 'mv, 'ɔ 'hri la 'klɔ. ⁹'N yi 'a ni 'kla-wliye'yiya ni, kɔ, 'ni yi -we, -ɛ mɔ, 'a mv mɔ =svenyu'v ni. Kee, seyi-seyi, 'a mv mɔ dækɔnyv'u ni, -ɛ nüe, de -nv, a kɔ, ne- mɔ =hapvde, Nyisva -nyi 'a mv, -beti be 'de 'iyedɛ; 'ni yi -we win -hvun 'bii =nv, -i kɔ ke nahuin =nv, vv 'o 'a mv -ti yee. Nahuin a -gbe, v nɔ 'ni, v mɔ -Juukve, -ɛ -hen 'nyre, v mɔ -tee a Nyisva a nahuin. Kee, e 'de -ne, v 'de Nyisva a nahuin. U mɔ 'kuo -hvun a nyigblaka Satan a -gboligbo a nahuin ni. ¹⁰'Nu 'a mv 'ni le, a di 'ye -sue, kee, a ni pi 'le hvanno. Ba po 'o nua gbo: Satan die 'ni nu, nahuin -ye, -v ni 'le 'a mv -gbahlɔn, v 'mu -jt 'mv le pupo, -ɛ die nu, Satan a -gbe, ɔ 'mv 'a mv 'mv le -tɔ. A di 'ye -nyrwu -pu a -sue. Kee, ba 'cipi 'o 'na =wlu a yekuoole, -beti bv di 'a mv 'la. 'Bia 'baa le 'a nunue nu, -hapvde =nv, 'n di 'a mv -nyi, ne- mɔ 'klɔ yravrv, -ɔ 'nuni -we 'le.

¹¹Nyc 'bɔ kɔ -ti'wɔnnua, bɔ 'wɔn -ti -gbo, Nyisva a -Hihiuu 'cvei a nahuin ye -tu. Nahuon =nv, -ɔ 'nuni di sia, 'ke 'o Nyisva a =wlu a yekuoole a -ta 'mv, ɔ 'dees bɔ 'kv -do 'hɔn a kɔ, -ɛ mɔ Nyisva a -wɔnhinhren.»

-Yusu po titie, 'ke 'o Pegamudɔ a 'cvenyu -wɔn

¹²(Nahuoon -do a -gbe, nɔɔ -ɔ lele 'mv le, ɔ nɔ:) «'Cru lleenyc =nv -wɔn, -ɔɔ Pegamudɔ a 'cvenyu 'yie -tu: Titie -gbo, 'ke ee 'le nahuon =nv wlɔn 'mv

-hɔn, -ɔ 'ble -hɔtiplie kwa. 13'Dicci-nu -ko 'mu a ni 'le, 'n yio ni. 'N yie ni, -ɛ mɔ, 'kuo -hvìn a nyigblaka Satan, nɔ- kɔc'dicci a -gbe a nahuin win ke. Nahuon =nu, -ɔ mɔ Antipa, ɔ 'ni pi -le o hvannu, 'ɔ nyi o -tu, 'ke 'o nahuin 'bii ye, -ɛ mɔ, ɔ mɔ 'ha -naagbopuyuu ni. Ti -kɔ 'yri u 'la o Antipa a -gbe, a 'de sia, 'ke ba kuo 'mu =wlv ye. Ke u 'lɔc'le 'a ni 'dici 'mu, -ɔ kɔ 'mu Satan 'ti 'le. Kεε, aa nahuin 'ni le, -ɛ mɔ, 'mɔ aa -wɔn kue. 14Kεε 'klees, 'ke 'le 'a mu -gbahlɔn, 'yilenyre-tɔpli ni 'le, -i kɔ 'nyre 'nu 'a mu =hen. I ni- mɔ: nahuin ni 'le 'a mu -gbahlɔn, 'vv tɔcwin =nu -wɔn kue, Balamu, ɔɔ la Balaki tɔɔ, -a ni bunu a ti 'yri. O nyo la 'ni tɔɔ, -te ɔ di la nu, 'plu Yisraekue 'mu la -tì 'wla, 'ke 'o Nyisva ye. O le la =nu ni, 'ke bu di la 'wlugba-tɔpli =nu, u pie 'kuo, kɔ, 'ke bu nu la -we 'lalu. 15=U -ye ni 'le 'a mu -gbahlɔn, dee -do a -gbe, ne- vv nu, 'vv Nikola a -tumu a nahuin a tɔcwin -wɔn kue. 16'A -ti, ba hie 'o de 'kuku a nunue gbo, ba -hian -wɔn. Ne- 'de =ne, 'n di 'le 'a mu -wɔn 'ni di, 'ke 'le ti gbi 'kwli 'mu, 'mu nahuin a -gbe -wɔn -wɔn. -Hɔtiplie =nu, -ee 'le 'mu wlɔn 'mu -hɔn, ne- 'n di nu, 'mu nahuin a -gbe -wɔn -wɔn.

17Nyɔ 'bɔ kɔ -t'wɔnnua, -ye bɔ 'wɔn -ti -gbo, Nyisva a -Hihiuu 'cvei a nahuin ye -tu. Nahuon =nu, -ɔ 'nini di sia, 'ke 'o Nyisva a -wlv a yekuole a -ta 'mu, 'n dio -nyi dididedu =nu, vv mani daa, -ɛ -hli, 'ke 'le yakɔ 'mu. 'N di -we =nɔ -nyi 'hɔ pɔɔpv, -ɔ kɔ ke u 'cru 'o 'dv yrayru. 'Dv yrayru a -gbe, nahuon =de 'diu yi, 'be 'de nahuon =nu, u di 'dv a -gbe -tue.»

-Yusu po titie, 'ke 'o Tiatilidɔ a 'cvenyu -wɔn

18(Nahuoon -do a -gbe, nɔ-ɔ lele 'mu le, ɔ nɔ:) «Cru lèleenyɔ =nu -wɔn, -ɔɔ Tiatilidɔ a 'cvenyu 'yie -tu: titie -gbo, 'ke ee 'le Nyisva a 'Yu wlɔn 'mu -hɔn. Nyisva a 'Yu a -gbe, 'a 'yii 'we =nɔ nahru ye, 'a bɔi 'i 'we =nɔ 'plude ye, u po 'le 'tɔ, -ɛ -hlu -gbɔgbɔ. 19'N yi -tɔpli 'bii, aa nu ni. 'N yie ni, -ɛ mɔ, a nve 'a ni 'bienu -tunahuin 'mu ni, kɔ, 'a 'kies kue 'mu =wlv ye, kɔ, 'a kɔ =wlv a 'llla; 'ni yie -we, -ɛ mɔ, aa 'a ni 'bienu 'mu 'ni -he. -Kuan -gbo, aa 'klees nu, ɔ -hi 'o -kuan =nu 'mu ni, aa o nu. 20Kεε, 'ke 'le 'a mu -gbahlɔn, 'yilenyre-tɔpli ni 'le, -i kɔ 'nyre 'nu 'a mu =hen. I ni- mɔ: nyrugba =nu, vv Sesabe daa, a nyo le -ha me, 'ke bɔ ni 'le 'a mu -heyri. O nɔ 'ni, ɔ mɔ Nyisva a winwlɔn-henycɔ ni. Kεε, ɔɔ 'na -kvannunyu 'ni kaa, 'ɔ nyu tɔɔ, 'ke bu nu 'lalu, kɔ, bu di 'wlugba-tɔpli =nu, u pie 'kuo. 21'N -nyi =nɔ ti, 'ke bɔ hie 'o de 'kuku a nunue gbo, bɔ -hian -wɔn. Kεε, ɔ 'ni -hva -le bɔ hie 'o 'a 'lalude gbo. 22Ne- die nu, 'mue nu, 'hvìn a hinreh gblaka 'muo ye, ɔ 'mu -we -sue 'ye. Nahuin =nu, -u kɔ =nɔ 'heen- o 'lalu nu, 'waa -gbe, 'bu 'de 'o de 'kuku =nu a nunue gbo hie, kɔ nyrugba a -gbe a nunujmli 'klın 'heen, 'n diu -we -tue -sue gblaka. 23'Ya 'o lele 'lu, nyrugba a -gbe, 'n di 'a 'yuo 'bii 'ni 'la, -ɛ die nu, 'cvei a nahuin 'bii, u 'mue yrii, -ɛ mɔ, 'mɔ mɔ nahuon =nu, -ɔ yi nahuin a 'lu a le-hiele, kɔ 'waa -hvvhva-tɔpli. A 'bii, nahuon 'bɔ ni 'o, 'ɛ ni -kvandɛ, ɔ nu, nɔ- kɔ 'peele 'n di -nɔ -nyi. 24A -me -ye =nu, -u ni 'le Tiatilidɔ a 'cve gbo, a 'de nyrugba a -gbe a tɔcwin -hvìn a -gbe nua ye

gbo po, 'plu de =nv, vv Satan a -huhli-topl daa, a 'di 'nyi. Ne- nue, 'ni 'de de =de kɔ, 'ke =bo le 'a mu ba nu,²⁵ 'be 'de -tegb̩i =nv, a 'blee 'o kwa, 'ke ba 'blee 'o kwa, ε 'mue gba -gbagba, ε 'mu 'na 'ledi-nyrɔwo ke ye.²⁶ Nahuin =nv, -v 'nini di sia, 'ke 'o Nyisva a -wl̩ a yekuole a -ta 'mu, kɔ, de =nv, 'nu -hwa, -v die nu, 'lelɛ'bɔcc-nyrɔwo 'mu 'o nyre, nv- 'n di 'klt -nyi, 'ke bu kɔc̩ daku 'bii win ke, -v nt no 'klt ke.²⁷ Klt -nv, 'na Bu -nyi 'mu, nt- 'n di =nv -nyi. U di nahuin ke kɔc̩ win, 'ke 'le 'klt a keninie 'kwli 'mu, v 'mu =wl̩ 'yilenyrenahuin gbo -wɔ, -ε 'we =nc̩ ye, -te vv nu, 'vv yi 'klt le wuwa.²⁸ 'N di -we =nv -nyi -nyregblyahroye =nv, -εε wl̩n -t̩e.

²⁹ Ny 'bc̩ kɔ -t̩'wɔnnua, -ye bc̩ 'wɔn -t̩ -gbo, Nyisva a -Hihiuu 'cvei a nahuin ye =tu.»

-Yusu po titie, 'ke 'o Sadesidio a 'cv̩enyu -wɔn

3 ¹(Nahuoon -do a -gbe, nc̩-c̩ lele 'mu le, c̩ nc̩:) «'Cru leleenyu =nv -wɔn, -cc̩ Sadesidio a 'cv̩enyu 'yie =tu: Titie -gbo, 'ke εε 'le nahuon =nv wl̩n 'mu -hɔn, -c̩ kɔ Nyisva a -Hihii 'nipata, kɔ, -c̩ kɔ -we yahroyo cc̩ 'nipata. 'N yi -topl 'bii, aa nu nt. 'N yie nt, -ε mɔ, v no 'nt, a kɔ 'klt yrayrv. Kee, seyi-seyi 'klt 'kaa -do =nv, nc̩- a 'klt nue. ε 'we =nc̩ ye, a 'kv nt.² Ba 'ba ye 'mu, ba =tu 'o 'klt, -ε die nu, de =nv, -ε 'klt nie 'klt, 'ke 'le 'a mu 'mu, ε 'nt -han -we 'kv. Ne- 'de =ne, a di 'nt 'kv 'bii, -ε nue, 'n 'ye nt, -ε mɔ, 'a nt nunu-topl 'de 'o ye 'sii, 'ke 'o Nyisva ye.³ Nyisva a win =nv, a 'wɔn la, ti -hi la a ti 'yri, bi bi 'le 'a mu 'kwli 'mu le, kɔ, -te a nu la -we 'a kwa'buble. Ba =tuu 'o win a -gbe 'o, kɔ, ba hie 'o de 'kuku a nunue gbo, ba -hian -wɔn. 'Bia 'ba 'de ye 'mu 'ba, 'n di 'le 'a mu -wɔn 'nt di, 'mu 'a mu -bati le poo. Kee, ti =nv, 'n di 'le ya, a 'di yi. 'Na 'ledidie a -gbe, ε di ye 'we 'yrinyc̩ a 'ledidie, -cc̩ 'le di, ti =nv -kɔ 'yri v 'nint -proo 'o.

⁴ Kee, 'ke 'le 'a mu Sadesidio a 'cv̩enyu -heyri, =v -ye nt 'o, 'v 'klt 'sie 'o ye, 'ke 'o Nyisva ye. U 'we =nc̩ nahuin =nv ye, -v 'de 'waa wlawli sru pue. U -me -ye, v ble ye bu pue wlawli puɔpv̩, v kɔ 'mu 'heen, -a 'mu 'hv̩n 'mu nuna. ⁵ Ke ε di 'mu -ti, 'ke 'o nahuin =nv -wɔn, -v 'nini di sia, 'ke 'o Nyisva a -wl̩ a yekuole a -ta 'mu. 'N diu pue wlawli puɔpv̩, kɔ, gbe, 'n 'dee -bo 'wuwla 'waa 'dvi, -i 'criε, 'ke 'le 'crunie =nv 'kwli 'mu, -ε mɔ nahuin =nv, -v kɔ 'klt yrayrv a 'crunie. Ti -kɔ 'yri 'n di 'o 'n Bu Nyisva ye nt, c̩ kɔ 'a leleenyu 'heen, 'n di 'nt =tu, 'ke 'o v 'bii ye, -ε mɔ, nahuin a -gbe, v mɔ 'na nahuin nt.

⁶ Ny 'bc̩ kɔ -t̩'wɔnnua, bc̩ 'wɔn -t̩ -gbo, Nyisva a -Hihiuu 'cvei a nahuin ye =tu.»

-Yusu po titie, 'ke 'o Filadefidio a 'cv̩enyu -wɔn

⁷(Nahuoon -do a -gbe, nc̩-c̩ lele 'mu le, c̩ nc̩:) «'Cru leleenyu =nv -wɔn, -cc̩ Filadefidio a 'cv̩enyu 'yie =tu: titie -gbo, 'ke εε 'le nahuon =nv wl̩n 'mu -hɔn, -c̩ -ceε 'o ye, kɔ, -cc̩ -t̩ a -t̩e =tu. Nc̩-c̩ nt, -c̩ 'ble bodio Dafidi a 'maju

a 'yee =nu kwa, -ee 'o 'maju 'o -ha, 'plu nahuuin 'le Nyisva a gbonule 'mu pa. 'Bia 'bo -ha 'o 'maju a -gbe, nahuon =de 'de 'kli ko, 'ke -bo pu 'o. 'Bia 'bo po 'o 'maju a -gbe, nahuon =de 'de lele 'kli ko, 'ke -bo -hiu 'o. ⁸'N yi -tɔpli 'bii, aa nu ni. 'N yie ni, -e mo, a 'de 'kli =de ke ni. Kee, a -tuu 'o 'na win ni, 'a nyi =tu, 'ke 'o nahuuin 'bii ye, -e mo, 'a mu mo 'na nahuuin ni. Ba ta 'o le, 'n =ga 'maju wlɔn, 'ke 'o 'a mu -wɔn. Nahuon =de 'die 'le -we bo pu 'o. ⁹Ba 'ye ke de, 'n di nu, ne- -gbo: Nahuin ni 'o, 'vu le po, u mo -Juukue, -e =hen 'nyre, u mo -tee a Nyisva a nahuuin. Kee, e 'de -ne. U mo Satan a -gboligbo a nahuuin ni. 'N die 'ni nu, nahuuin a -gbe, u 'mu 'le di, 'ke 'o 'a mu ye, u 'mu kwli gble bla, 'ke 'o 'a ni 'o-tuule a -ta 'mu. 'N die 'ni nu, u 'moe yrii, -e mo, 'n nve 'a mu 'mu ni. ¹⁰A -me -ye, -te 'n le la 'a mu, -e mo, ba ko =wlɔn a 'lila, 'ke 'le 'na -wlɔn a yekuoole 'kwli 'mu, -ye a =tuu 'o 'mu ni. 'A -ti o, 'n ko =bo ko 'le 'a ni de -wɔn, ti =nu -ko 'yri -sue a 'yiye di 'le di, 'ke 'o 'e ni nahuon -wɔn. -Sue a 'yiye a -gbe, e ko be =tɔ -tvu ke a nahuuin 'bii 'mu le. ¹¹'N -we le ke 'ledidie. -Tegbi, a 'blee 'o kwa, 'ke ba 'blee 'o kwa, -e die nu, =hapvde =nv, 'n di 'a mu -nyi, nahuon =de 'ni -hien 'a mu kwa -ha. ¹²Nahuin =nv, -u 'nun di sia, 'ke 'o Nyisva a -wlɔn a yekuoole a -ta 'mu, 'n die 'ni nu, u 'mu 'na Nyisva a 'kagblaka a 'kati ye 'we. De =de 'die be pu 'le -patu 'mu. 'Ke 'o 'waa yigbakli ye, 'n di 'o 'cru 'na Nyisva a 'du, ko 'na Nyisva a 'dɔ a 'du. Nahuin a -gbe, 'ke u di 'le 'dɔ a -gbe 'mu 'ti. 'Dɔ a -gbe, no- mo Jrusre yrayru. 'Ke o di 'le yakɔ 'mu -hɔn, 'ke 'le Nyisva -wɔn, o 'mu no -tvu ke =tu. 'Ke 'o =nu ke, 'n di -we 'o 'cru 'na 'du yrayru.

¹³Nyc 'bo ko -ti'wɔnnua, bo 'wɔn -ti -gbo, Nyisva a -Hihiuu 'cvei a nahuuin ye =tu.»

-Yusu po titie, 'ke 'o Laodisedɔ a 'cvenyu -wɔn

¹⁴(Nahuoon -do a -gbe, no- o lele 'mu le, o no:) «Cru lseenyɔ =nu -wɔn, -ɔ Laodisedɔ a 'cvenyu 'yie =tu: Titie -gbo, 'ke ee 'le nahuon =nu wlɔn 'mu -hɔn, -ɔ ko 'du mo: ke be ni 'mu. De =nu, Nyisvaa nu, nahuon a -gbe, no- nyi =tu. O mo =hapvnhuoon ni, -ɔ =hapvde nu. 'Ke Nyisva naa 'le -no 'mu, 'o nu -tɔpli 'bii. ¹⁵'N yi -tɔpli 'bii, aa nu ni. Mo, a 'de ce ni, mo, a 'de -we hren. 'N nye wen 'ni -hva, 'ke ba ni wen ce, mo, 'ke ba hren wen. ¹⁶Kee, -te a ni 'o -heyri 'mu, -e =hen 'nyre, mo, a 'de ce ni, mo, a 'de -we hren, 'n di 'a mu wlɔn 'ni -wla. ¹⁷A no 'ni, 'a mu mo dɛkɔnyu'v ni, a ko 'e ni de ni. 'A -ti, a 'ni -hva -le 'klee 'e ni de =de. Kee -ye a 'di yi, -e mo, seyi-seyi a 'de plɔ a bleele ko, 'a ni wɔl le. 'A mu mo =svenyu'v ni, 'a 'de 'hvin'mvlepue-tɔpli ko, 'a =ga 'hvin wlɔn, 'plu 'a ni 'yii 'i sua. ¹⁸Ne- nue, 'nu 'a mu =tɔ 'mu po, ba -tɔc no 'mu -gvlu =nu -wɔn, u po 'le 'tɔ, u 'mu 'le -wɔn le 'hren a -ti, -e die nu, a 'mu -tee a dɛkɔnyu -he. 'Bia 'ba nue, -ye 'e mo -tee, 'a mu mo dɛkɔnyu'v ni. 'Nu lele 'a mu 'ni le, ba -tɔc no 'mu wlawli pɔɔpui -wɔn, a 'mu 'hvin 'mu le pue, -tvi 'ni -han 'a mu nu, -te a -ga 'hvin wlɔn a -ti, ko, ba -tɔc -we no 'mu 'yii a =wəhi -wɔn, -e die nu, a 'mu le yrii. ¹⁹'Mɛ -ye, 'bia

'nì nve nahuon 'mv, nahuon a -gbe, 'n nyo 'le le 'nì -ha, 'nì nyo =sve =tue.
'A -ti, ba =tu 'o 'kli, ba hie 'o de 'kuku gbo, ba naa 'mv -wɔn, a nì nt 'le lele
ce. ²⁰Ba po 'o nua gbo, 'ke 'n nì 'o 'a nì =gbuhan.ye, 'nu gbogbo po. Nahuon
'bɔ nì 'o, 'bɔ 'wɔn 'na win, 'bɔ plɛ =bo pa, -ye 'n dio 'le -wɔn 'nì pa, c kɔ
'mv 'heen -a 'mv de di. ²¹Nahuin =nv, -v 'nun di sia, 'ke 'o Nyisva a =wlw a
yekuole a -ta 'mv, 'n diu -nyi 'hru, v 'mv mɔ 'mv 'hvun 'mv di, -e die nu, v
kɔ 'mv 'heen, -a 'mv mɔ 'na gbata ke gbo nì, -e 'we =no ye, -te 'n nu, 'nì 'de
sia, 'na Bu Nyisva 'c -nyi 'mv 'hru, 'ke c kɔ 'mv 'heen, -ba nì 'o 'a gbata ke
gbo.

²²Ny 'bɔ kɔ -ti'wɔnnua, -ye bɔ 'wɔn -ti -gbo, Nyisva a -Hihiuu 'cvei a
nahuin ye =tu.»

-Te vv Nyisva a baale nu, 'ke 'le yakɔ 'mv

4 ¹.Te de a -gbe, e -hi, -ye 'n 'ye 'maju, 'ke 'le yakɔ 'mv, 'v =ga wlɔn, 'nì
'wɔn lele nahuon =nu a win, -c 'prēe wen 'le 'mv -wɔn. l mɔ wint̄
=nu, -ee wen 'wlu, -nɔ -ŋamv a win. Nahuon a -gbe, ke cɔ 'mv ye po, c nɔ:
«Di nɔ 'mv -wɔn, ke nɔ yrayri, -e die nu, 'mv -mv de =nu tɔ̄, -e di 'lu -wɔn
mue.» ²Tii -do a ti 'yri, Nyisva a -Hihiu 'v kɔ 'mv win ke 'bii, 'plu 'nì 'ye
bod̄gbata, 'ke 'le yakɔ 'mv, nahuon =de 'c nɔ ke gbo. ³Nahuon a -gbe, 'a
yigbakla nɔ le 'yì, -e 'we =nɔ =hapu'hie ye, -ee wlin, vv sasvpv kɔ salidvani
daa. -Payrv =glaa 'le gbata a -gbe le. -Payrv a -gbe, vv -we 'nì wlin, -e 'we
=nɔ =hapu'hie =nu ye, vv emelod̄i daa. ⁴Gbat̄i a (24) -wlw =tu 'o -hen, nì
=glaa 'le ye-hegbata a -gbe le. 'Ke 'o gbat̄i a -gbe ke, nyigblaki a (24) -wlw
=tu 'o -hen, nv -nì 'o gble, 'v pue wlawl̄ pvcpv̄, kɔ, 'v =tu -gvlvklaun.i 'lu
le. ⁵Gbata =nu, -c nì 'o -heyri 'mv, tuat̄ei, nì -l 'le =nɔ 'mv -hɔn, kɔ, -te 'ee 'o
le =mvma. 'Ke 'o gbata a -gbe ye 'mv, 'ke -hru 'nipata nì 'o, 'u wlin. -Hri a
-gbe, nì -mɔ Nyisva a -Hihi 'nipata =nu, -i nì 'o Nyisva ye. ⁶De =de nì 'o
bod̄gbata a -gbe ye, 'e 'we =nɔ 'nie gblaka ye, 'ee wlin, -nɔ 'yila.

'Ya 'o lele 'lu, -tɔplu -hen =de, -u -hunhlun po, nì -glaa 'le bod̄gbata
a -gbe le, -c nì 'o -heyri 'mv. 'A ye 'mv, kɔ 'a ke 'mv, i mɔ 'yii -gbvgbe. ⁷A
ye-hede, e 'we =nɔ kɔkɔ 'ye, 'a 'hɔn a nene 'e 'we =nɔ bribw -tutu ye, 'a ta a
nene, 'a yigbakla 'c 'we =nɔ -tunahuon a yigbakla ye, 'a -hen a nene 'e 'we
=nɔ ke =nu ye, -ee wan. ⁸l -hen 'bii a -gbe, 'a de 'be nì 'o, e kɔ wanween
-huonno. 'A 'hvun, i mɔ 'yii -gbvgbe, 'ke 'le 'kwli 'mv, kɔ, 'ke 'o 'a 'hvun ke. l
po 'le 'tɔ kɔ -nyre 'heen, 'u -wla bre. l 'nì nyra =le -wla a -gbe gbo. Ke u po:

«Kukɔnyɔ Nyisva o, -c nì 'kli ke,

-n =ceee 'o ye 'bii.

-Na 'kli nì 'o 'e nì 'kli =de ye 'lu.

'Plu 'kli 'mv -wlu mu =tue,

-n nì la 'kli, =nì 'kιe nìe 'kli, =m di 'le di.»

⁹Ke'e nì, -tɔplu -hen a -gbe, u nu, 'u bre, 'u Nyisva =nu baa, -c nì 'o
bod̄gbata a -gbe ke gbo, 'plu -c nì 'kli, -te 'kli te ye gbo, 'i nyo -ti a

'yi'buaale kɔ 'wio -nyi. ¹⁰'E n̄ ti, 'b̄ia 'b̄i le nu, -ye nyigblaki a -wl̄u -tu 'o -hen -n̄i wen, vv gbo bla kwli, 'ke 'o Nyisva ye, -ɔ n̄i 'o gbata =nu ke gbo, kɔ, -e hie 'kł, 'v nyō baa, 'vv 'waa 'klavn.i =nu 'lu le -he, 'v nyi 'o =n̄i ye gbo =tu, -ye v n̄o:

¹¹ «-A n̄i Kukonyu Nyisva,
-c̄ -n̄i nu -tɔpl̄ 'bii.
ɛ 'we =n̄i ye, -n̄ -hve n̄i,
ne- nue, =n̄i nu -tɔpl̄ 'bii a -gbe,
'pl̄ i n̄i 'o.

Ne- nue, 'ɛ ble ye nahuin 'bii bu -nyi -mu -ti a 'yi'buaale,
kɔ, bu =tuu 'o -mu,
kɔ, bu yrie, -ɛ mɔ, 'ke 'kli 'bii 'le -mu -wɔn 'mu -hɔn.»

Nahuon =nu, -ɔ 'we =n̄i 'blayu ye, v nuu -cɔhlvn 'mu

5 ¹'Pl̄ de a -gbe, ɛ 'mu mu -hi, -ye n̄ 'ye 'crunie, 'ke 'le nahuon =nu kwa 'mu, -ɔ n̄i 'le bodigbata a -gbe ke gbo, 'ɔ 'ble 'crunie a -gbe kwa, 'ke 'le 'a diidedabu 'mu. 'Crunie a -gbe, 'a 'pu 'hɔn, n̄i - v 'cru 'o ke, 'v 'ple, 'v nu =gbaa-tɔpl̄ 'nipata, 'v =gba 'crunie a -gbe, -ɛ die nu, -ɔ -de 'n̄i -hien ye kla. ²'Pl̄ 'n̄i 'ye -we Nyisva a leeleenyɔ gblaka, 'ɔ 'le win 'yaa, 'ɔ wɔn =gba, ɔ n̄o: «Nahuon tio- ble ye -bɔ =gbla =gbaa-tɔpl̄ =nu, ɔ 'mu 'crunie =nu =wlees 'le?» ³Kee, ɛ 'de nahuon -de kɔ, ke n̄o -tutu ke, 'ke 'le yakɔ 'mu, kɔ 'ke 'le -tutu gbo, -ɔ -we 'le -bɔ =wlees 'crunie a -gbe, 'pl̄ -bɔ te 'le 'kwli 'mu le. ⁴De a -gbe, ɛ nue, 'n̄i we 'dɔ, -ɛ nue, ɛ 'de nahuon -de kɔ, -bɔ ble ye -bɔ =wlees 'crunie a -gbe, -bɔ -te 'le 'kwli 'mu le. ⁵-Ye nahuoon -do, 'ke 'le nyigblaki a -gbe -heyri, ke ɔɔ 'mu ye po, ɔ n̄o: «-N̄i we 'le. 'Ye ke kɔkɔ' =nu. N̄o- mɔ Juda a -tugba a nahuon. O mɔ -we bodi Dafidu a 'yuo a 'yuu n̄i. N̄o- -ha 'o 'e n̄i de -de 'hru wɔn. N̄o- ble ye -bɔ =gbla 'crunie a -gbaa-tɔpl̄ 'nipata =nu, -bɔ =wlees 'crunie =nu.»

⁶'Pl̄ 'n̄i 'ye nahuon -de. N̄o- nyra 'o -heyri 'mu gbo, 'ke 'o bodigbata a -gbe ye. Nyigblaki kɔ -tɔpl̄ -hen =nu, -u -hunhlvn po, nu- =glaa 'le =n̄o. Nahuon a -gbe, ɔ 'we =n̄i 'blayu ye. =N̄i nyō 'ye, -n̄i 'n̄i, v 'lɔ o n̄i, 'Blayu a -gbe 'v =gaa =muu 'nipata kɔ 'yii 'nipata. 'A 'yii a -gbe, n̄i- mɔ Nyisva a -Hihii 'nipata =nu, Nyisva, ɔɔ le le, ke n̄o 'kł 'bii -gbo ke; ⁷'Blayu a -gbe 'v mu 'o nahuon =nu ye 'mu, -ɔ n̄i 'o gbata a -gbe ke gbo, 'v -ha 'le =n̄i 'crunie =nu kwa 'mu, -ɛ n̄i 'le 'a diidedabu 'mu. ⁸-Te v -hie 'kł 'le =n̄i kwa 'mu, -ye -tɔpl̄ -hen =nu, -u -hunhlvn po, kɔ nyigblaki a -wl̄u -tu 'o -hen =nu, v bla gbo kwli, 'ke 'o 'Blayu a -gbe ye. U 'bii a -gbe, v 'ble kwa dñkv', 'v 'ble -we -gvlu-gauwi kwa le, hunhrvnpo-tɔpl̄ 'yii 'le wɔn le. Hunhrvnpo-tɔpl̄ a -gbe, n̄i- mɔ Nyisva a nahuin a 'batiwin; ⁹'vv -wladu yrayrv bre. Nu- mɔ:

«-Mɔ ble ye -bo 'ba 'crunie =nu 'mu,
-bo =gbla -gbaa-tɔpl̄ =nu,
-ɛ nue, v 'la o -mu n̄i,

=nì nu -na dablo, =nì =gbla nahuin,
'plù =nì gbu 'o Nyisva 'hvun 'mv.

Nahuin a -gbe, v mɔ 'klɔ -gbo a dakv 'bii a nahuin,

'vv 'briwiin a gblegblei po,

'v -hɔn 'le 'e nì 'blugba =de 'mv,

=nì gbu 'o Nyisva 'hvun 'mv,

10 =nì nuu =nv -na dakv 'mv,

=nì 'ya 'waa bodiɔ 'mv,

kɔ, =nì nue -we, 'v 'ya -cɔhlunpinyu 'mv,

'ke 'o Nyisva ye.

Nv- di nahuin win ke kɔɔ, ke nɔ 'klɔ -gbo ke.»

11 'Plù 'nì 'ye -we Nyisva a leleenyu 'plɔplɔ, 'v mɔ leleenyu a 'milowi a
'milowi, nahuon =de 'de 'le 'waa -hihre -we; 'v =glaa 'le bodiɔgbata a -gbe,
kɔ -tɔplu -hen =nv, -u -hunhlun po, kɔ nyigblaki =nv 'heen, 'nì 'wɔn -we
'waa -wla a win, 12 'vv 'le win 'yaa, 'vv bre, v nɔ:

«Blayu =nv, v 'la o, -v -he -cɔhlun,

'ke 'o nahuin a -ta 'mv,

'ke 'klɔ 'bii nì 'le =nɔ kwa 'mv,

'ɔ kɔ 'e nì de =de,

'ɔ kɔ =tɔ, 'ɔ -hi 'o 'e nì de =de 'mv,

'ɔ nì 'klɔ ke.

Nɔ- ble ye, 'ke nahuin bv =tuu 'o,

bu -nyi -ti a 'y'i'buaale, bv baa.»

13 'Plù -tɔpli 'bii =nv, Nyisva nu, -u -hunhlun po, 'nì 'wɔn -we 'a win, -i mɔ
-tɔpli =nv, -i nì 'le yakɔ 'mv, kɔ -tvu ke, kɔ -tvu gbo 'heen, kɔ 'a de =nv, -e
nì 'le 'nie -wɔn. l 'bii a -gbe, u ble -vladu, i nɔ:

«-Ba baa nahuon =nv,

-ɔ nì 'o bodiɔgbata =nv ke gbo,

kɔ 'Blayu 'heen. -Ba =tuu 'o.

Nv- kɔ 'mv 'klɔ 'bii 'le 'mv -hɔn.

-Te 'klɔ te ye gbo, nv- mɔ nyigblaki..»

14 -Ye -tɔplu -hen =nv, -u -hunhlun po, i nɔ: «Ke'e nì, ε nì 'mv,» nyigblaki a
-gbe 'v blu kwli ye gbo, 'ke 'o 'waa 'o-tuule a -ta 'mv.

'Blayu, nv-v 'crunie a -gbaa-tɔpli =gbla

6 1-Te de a -gbe, ε -hi, -ye 'n 'ye 'Blayu =nv nì, -v 'ble 'crunie -nì wen
kwa, 'v =gbla 'crunie a -gbe a ye-he=gbaade. -Te v =gble 'kleɛ, -ye
-tɔplu -hen =nv, -u -hunhlun po, 'n 'wɔn ε -do -ye a wintɛ, 'ee le po: «Di
'le!» 'A win 'we =nɔ -te a win ye. 2 -Te 'n ta 'le le, -ye 'n 'ye -so puɔpu,
nahuon =de 'ɔ nyo naa, 'ɔ 'ble pru kwa, 'v -nyi nahuon a -gbe 'klavu. Nɔ-
mu tu ke, -ɔ 'we =nɔ ta'biv ye, 'ɔ bi 'klɔ 'bii -gbo ke, 'ɔ -ha 'o 'e nì nahuon
=de 'hru wlɔn, -ɔ nyo -nɔ -wɔn.

³De a -gbe, -te ε -hi, -ye 'Blayu =gbla =gbaade a 'hɔn a nene ni, 'ni 'wɔn -tɔplu -hen =nu, -u -hvnhlvn po, 'a 'hɔn a nene a wintε, 'ee le po: «Di 'le!»
⁴Ye -so -ye 'hri ni. -So a -gbe, o -hlu nt, -e 'we =no nahru ye, nahuon 'ɔ nyo naa, 'v -nyi nahuon a -gbe 'klt, 'ke bɔ po tu gbo, ke no 'klt ke, -e die nu, nahuin 'mu 'lila, 'v -nyi -we =no -hɔtiplie gblaka.

5-Tε de a -gbe, ε -hi, -ye 'Blayu =gbla =gbaade a ta a nene ni, 'ni 'wɔn -tɔplu -hen =nu, -u -hvnhlvn po, 'a ta a nene a wintε, 'ee le po: «Di 'le!» -Tε 'n ta 'le le, -ye 'n 'ye -so -yruwɔ, nahuon =de 'ɔ nyo naa, 'ɔ 'ble 'weede kwa.
⁶Ye 'n 'wɔn wintε, 'ke 'le -tɔplu -hen =nu -heyri, -u -hvnhlvn po. Win a -gbe, i 'we =no -tvnahuon a win ye, 'u le po: «-Gbla kɔ -gbolu 'heen, i kla le, 'u -die po. -Nyrɔwɔcɔ -do a -kvan a 'wliye, ee -tɔ =gbla a -kilowɔcɔ -do. 'Be 'ya -gbolu 'mu, -ye ε mɔ -kilowu ta.» Ke win a -gbe, u lele nahuon =nu ye po, -ɔ ni 'o -so a -gbe ke: «Nyra kɔ no 'heen, dekɔnyvv -tɔ, no- 'nun po -die.»

⁷Plu de a -gbe, ε 'mu mu -hi, -ye 'Blayu =gbla =gbaade a -hen a nene ni, 'ni 'wɔn -tɔplu -hen =nu, -u -hvnhlvn po, 'a -hen a nene a wintε, 'ee le po: «Di 'le!» ⁸-Tε 'n ta 'le le, -ye 'n 'ye -so -ye. A 'hvñ 'puhuo ni, nahuon =de 'ɔ nyo naa. Nahuon a -gbe, 'a 'du mɔ 'kukve, 'ɔ nahuin le 'lila, 'plu -tegb̩i =nu, vv 'kuopu a 'bri daa, ne-ε -ta 'mu -hɔn, 'e nyo -wɔn kve. 'Ke i di 'le tu 'kwli 'mu naa, kɔ kanu, kɔ -titakvei, kɔ 'kwla gbo a dehv̩ei 'heen, v 'mu nahuin le 'lila, 'ke 'le 'klt a -geii -hen a 'pia -ye ke.

⁹-Tε de a -gbe, ε -hi, -ye 'Blayu =gbla =gbaade a -hun a nene ni, 'plu 'ni 'ye 'kukunyu a -hikve, 'ke 'o Nyisva-cɔhlvnpiile =nu -hlɔn. Nahuin a -gbe, v 'lvlu o le, -e nue, v 'ble o Nyisva a wintε kwa, 'vv o Nyisva a -t̩i nahuin ye -tu; ¹⁰'plu 'vv 'le wintε 'yaa, v no: «-A ni Kukɔnyɔ Nyisva, -t̩i a -tεε, 'ke u 'le -mu -wɔn 'mu -hɔn. Nahuin =nu, -v ni 'le 'klt ke, -v 'lila -a mu le, ti tio- kɔ 'yri -n diu -bati le poo 'le, kɔ, ti tio- kɔ 'yri -na yru diu ye 'le?» ¹¹Bv po 'klee le, -ye v pue nahuin 'bii a -gbe wlawli pwoɔpv̩i, (-i nye nahuin tɔɔ, -e mɔ, v 'sii 'o ye,) 'plu 'v lu, v no: «Ba -pree 'o ti 'mu le de gbi, -e nue, ε ble ye, 'ke bv 'lila 'a ni 'bienu -ye =nu le, -vv Nyisva a -kvan nu, -e 'we =no ye, -te v nu 'a ni le'lilale. -Tε Nyisva nu la 'a 'lepoole, 'bv nu le 'a nunue, -ye nahuin =nu, -v 'lila 'a mu le, Nyisva diu le poo -bati.»

¹²De a -gbe, -te ε -hi, -ye 'Blayu =gbla =gbaade a -huonnɔ a nene ni, 'plu, -tvu 'v 'hīhrɔ 'dɔ, 'yru 'v jre, -e 'we =no 'kui-cidanu ye, -hɔpɔ 'bii 'ɔ -hlu, -e 'we =no dablo ye, ¹³yahroyɔ 'ɔ ble 'le yako 'mu le, -e 'we =no tikui ye, -i 'de wen a -hlee, pepee ble, ¹⁴yako 'ɔ 'purple, 'ɔ 'wan, -e 'we =no 'craka ye, v 'pla, 'plu, v -ha 'o; dugbi kɔ 'nidugbe 'bii 'i -hɔn -ta 'mu le; ¹⁵nahuin 'bii, -v ni no 'klt ke, 'v 'gba ci le, bodiɔpv̩, 'blvgbinaanyv, 'sɔyuo a nyigblaki, dekɔnyv, 'kl̩keninyv, kɔ nahuin 'bii, -go, kɔ nahuin, -v 'de =go, v 'bii a -gbe, v 'gba le ci, 'ke 'le dugbi 'lu, 'v -huhli le, 'ke 'le 'hvñ wlɔn, kɔ 'ke 'le 'he -gbahlɔn, ¹⁶v le dugbi kɔ 'he 'heen, 'ke bi bi -nu 'lu, bi -jri -nu 'lu gbo, bi -hli =nu, -e die nu, nahuon =nu, -ɔ ni 'le bodiɔgbata =nu ke gbo, o 'ni -hiun

'ye, kɔ, 'Blayu a yrv 'n̄ -hiun ye, ¹⁷-ε nue, ti nyre 'o =o, 'ke 'waa yrv bv ye nahuin. -Nyrɔwɔ a -gbe 'mv, ε 'de nahuon =de kɔ, -bɔ di wa.

Nyisva a leleenyɔ =tue Nyisva a nahuin yriile

7 1-Te de a -gbe, ε -hi, -ye 'n 'ye Nyisva a leleenyvv -hen, 'v n̄ 'le 'klɔ a -geii -hen 'yri, 'v ka pepeii -hen =nu ye, -ε die nu, i 'n̄ -han n̄ 'klɔ ke -hi, kɔ, i 'n̄ -han -tutv le 'tv, kɔ, i 'n̄ -han -we 'nie le 'tv, ε kɔ ti =nu 'heen; 2'n̄ 'ye -we Nyisva a leleenyɔ -ye, 'ɔ -hɔn 'le 'yrv a 'hrule 'mv, 'ɔ 'ble de =de kwa, oo nu, 'ɔ 'Klɔhienyisva a nahuin yriile =tue; 'ɔ da -we Nyisva a leleenyvv -hen -n̄ wen, Nyisva -nyi 'klt, 'ke bv nyre -tutv kɔ 'nie 'heen 'yi le, 'ɔ 'le win 'yaa, 3ɔ nɔ: «Ti 'de 'o a nyree, 'ke ba nyre -tutv, kɔ 'nie, kɔ ti 'heen 'yi le. Ba -pre, 'ke -ba =tue Nyisva a -kvannunyv yriile, 'ke 'o 'waa yigbaklt ye.» 4-Te ε -hi, 'plu 'v le 'mv, nahuin -tie =nu, v =tue yriile a -gbe: v mɔ nahuin a (144'000) 'milowu a gblei a -wlū 'nipata =tu 'o -hen. Nahuin a -gbe, 'ke v -hɔn 'le Yisraekvɛ a =tugbu -pu =tu 'o 'hɔn =nu -heyri 'mv. 5-8'Ε n̄i =tugba 'bɔ n̄i 'o, 'a nahuin a (12'000) 'milowu -pu =tu 'o 'hɔn, nu- v =tue yriile a -gbe. =Tugbi a 'dvi, nu- -gbo: Juda=tugba, Rube=tugba, Gadi=tugba, Ase=tugba, Nefutali=tugba, Manase=tugba, Simeɔ=tugba, Lefi=tugba, Yisaka=tugba, Sabulo=tugba, Sosefu=tugba, kɔ Besame=tugba 'heen. Nahuin 'bii a -gbe, nu- v =tue Nyisva a yriiledv a -gbe.

-Tunahuin -huohui

9'Plu de a -gbe, ε 'mv mu -hi, -ye 'n 'ye -tunahuin 'plɔplɔ. Gbegbe, =o =de 'de 'le 'waa -hihre -we. Nahuin a -gbe, 'ke v -hɔn 'le 'klɔ -gbo a 'blvgbi 'bii 'mv, 'v mɔ -we daku 'bii a nahuin, 'v -hɔn 'le 'e n̄i -tegb̄i =de 'mv, 'vv 'briwiin a gbleglebi po. 'Ke v n̄i 'o Nyisva a bodiɔgbata =nu ye, kɔ 'ke 'o 'Blayu ye. U 'bii, v pue wlawli puɔpvi, (-i nyé nahuin tɔɔ, -ε mɔ, v 'sii 'o ye,) 'v 'ble yuohran kwa le, 'ke 'o Nyisva a baale a -ta 'mv, ¹⁰'vv 'le win 'yaa, v nɔ: «Nyisva, -ɔ n̄i 'o bodiɔgbata =nu ke, o kɔ 'Blayu =nu 'heen, nu- waa -a mv.»

11 Nyisva a leleenyv 'bii, v =glaa 'le 'a bodiɔgbata =nu n̄i, kɔ, 'v =glaa -we 'le nyigblakl kɔ -tɔplu -hen =nu 'heen, -u -hunhlun po, 'v kɔ 'li gble, 'ke 'o bodiɔgbata a -gbe ye, 'vv Nyisva baa, ¹²v nɔ: «'E mɔ -tee, -a n̄i Nyisva, n̄i- kɔ -ti a 'yi'bubva. 'Ke 'kl 'bii n̄i 'le =n̄i 'mv, 'plu 'ɔ kɔ =tɔ. Ba n̄i -ba -nyo 'wio, -ba =tuo 'o, kɔ -ba bɔɔ, -te 'klɔ te ye gbo. Ke'e n̄i, be n̄i 'mv.»

13 Nyigblakl a (24) -wlū =tu 'o -hen -n̄i wen, ke 'a nahuon -ye po 'mv ye, o nɔ: «=Be -n̄ yi nahuin =nu n̄i, -v pue wlawli puɔpvi? -Be' v -hɔn 'mv 'le?» 14-Ye 'n̄ nɔ: «Nyibeyu o, -mɔɔ n̄i, -ɔ yie. 'Mɔ -gbo, 'n̄ 'de 'a de =de yi.» -Ye o nɔ: «Nahuin -gbo, nu- mɔ nahuin =nu, -v 'ye =sue 'dɔ, 'lele'bɔɔti 'yri, 'v 'de 'o Nyisva a 'hrule gbo hie, 'v yra 'waa wlawli, 'ke 'le 'Blayu a dablo -heyri, -ε die nu, i 'mv 'le 'wv. 15 Ne- kɔ -ti 'v 'cipi 'o Nyisva a bodiɔgbata =nu ye, 'v nyø baa, 'ke 'le 'a kayu gbo, 'tɔ 'mv kɔ -nyre 'mv 'heen. Bodiɔ =nu, -ɔ

ni 'o gbata =nv ke gbo, nɔ- diu 'yie =tu. ¹⁶ Kanu 'dee bv nu 'klee lele =nv, ko 'nie'natu 'heen. 'Yru 'dee bv hiun 'klee lele le. E 'de de -de ko, -be diu 'klee lele le hien, ko, -be nu =nv de 'klan 'mv, ¹⁷-e nue, 'Blayu =nv, -v ni 'o bodiɔgbata =nv ye 'mv, nv- diu 'yie =tu. Nu- diu 'le 'nie =nv nua 'mv gba, -ee nahuin 'klɔ yrayru -nyi. Nyisva a -gbe, nɔ- diu 'yi =hlɔn le 'hran.»

'Blayu -gbla 'lele'bɔɔ=gbaade ni

8 ¹-Te de a -gbe, ε -hi, -ye 'Blayu =nv, -v 'ble 'cruunie -ni wen kwa, v =gbla =gbaade a 'nipata a nene ni. -Te v =gble 'klee, -ye -tɔpli 'bii, -i ni 'le yakɔ 'mv, i nu -brii. I nue -numu, 'ɛ gba -haawɔ a =ti. ²'Plu 'ni 'ye Nyisva a leleenyyu 'nipata =nv, -v ni 'o =nɔ ye 'mv, 'v -nyi =nv -ŋamvu 'nipata.

³Nyisva a leleenyc -ye ni 'o, 'ɔ 'ble -guluya kwa, -ɔ kɔ wlɔn vv 'le hunhrunpo-tɔpli 'tɔ le po, 'ɔ di 'o -cɔhlunpiile 'mv, v nuu -gulv 'mv, 'v -nyi =nɔ hunhrunpo-tɔpli 'plɔplɔ, -e die nu, ɔ 'mui 'tɔ le po, 'a 'nyanyu, ko Nyisva a nahuin 'bii a 'batwin, i 'mv 'le Nyisva -wɔn mu. 'Ke 'le -cɔhlunpiile 'mv, 'ke ɔ nyi 'le 'tɔ le poo, 'ke 'o Nyisva a bodiɔgbata ye, ⁴hunhrunpo-tɔpli a 'nyanyu 'v 'hru 'le Nyisva a leleenyc =nv kwa 'mv, -ɔ ni 'o Nyisva ye 'mv, 'v mu 'le yakɔ 'mv, ε kɔ Nyisva a nahuin a 'batwin 'heen. ⁵'Plu Nyisva a leleenyc =nv, 'ɔ 'ba -guluya -ni wen 'mv, 'ɔ 'yie 'le -guluya a -gbe, 'ke 'o na'klyɔ -wɔn, -ɔ ni 'le -cɔhlunpiile 'mv. -Te ɔ -we -wɔn, -ye 'ke ɔ =hunhuon nɔ 'klɔ ke. -Te ɔ =hunhuon 'klee nɔ 'klɔ ke, -ye -te -tua le=mumale gbo, tiatie i 'u wlun, -tvu 'vv 'hihrɔ.

-ŋamvu 'nipata

⁶De a -gbe, -te ε -hi, -ye Nyisva a leleenyyu 'nipata =nv, -v 'ble -ŋamvu 'nipata kwa, v -we -wɔn, 'ke bv bi.

⁷-Ye ye-helleenyc bi 'a -ŋamu ni. -Te ɔ biu 'klee, -ye cekui, kɔ na, kɔ dablo, ni- bibi 'yi 'mv le, 'i ble 'le yakɔ 'mv, 'i bi nɔ -tvu ke, -tvu 'v nu -tiɔle'beewu ta, 'a =tɔɔ -do, 'ɔ hin, ɔ kɔ ti =nv 'heen, -i ni 'o ke, -piti yrayrɔ 'bii 'i hin -we.

⁸'Plu Nyisva a leleenyc a 'hɔn a nɔnɔ 'ɔ bi 'a ni -ŋamu. -Te ɔ biu 'klee, -ye v 'ba 'mv de =de, -e 'bva, -e 'we =nɔ dugba gblaka ye, na 'ɔ nyo 'o 'lu wlun, 'v puo 'le 'yru -wɔn, 'yru 'v nu -tiɔle'beewu ta, 'a =tɔɔ -do 'ɔ -he dablo, ⁹-tɔpli 'bii, -i ni 'le 'yru=tɔ a -gbe -wɔn, 'i 'kukv le, 'yru=tɔ a -gbe a 'mui 'bii, 'i nyre -we 'yi le.

¹⁰'Plu Nyisva a leleenyc a ta a nɔnɔ 'ɔ bi 'a ni -ŋamu, yahroye gblaka 'ɛ ble 'le yakɔ 'mv, 'ɛ wlun, -e 'we =nɔ -hru ye, 'ɛ bi 'le 'niei -wɔn, kɔ 'nihue 'heen wlɔn le, 'ɛ nyri 'yi le. ¹¹Yahroye a -gbe, 'a 'du mɔ De Klakla; 'niei 'i nu -tiɔle'beewu ta, 'a =tɔɔ -do -ye, 'ɔ -he 'nie klakla, nahuin 'plɔplɔ, -v 'na 'nie a -gbe, 'v 'kukv le, -e nue, ε kla ni 'dɔ.

¹²'Plu Nyisva a leleenyc a -hen a nɔnɔ 'ɔ bi 'a ni -ŋamu. -Te ɔ biu 'klee, -ye 'yru kɔ -hɔpɔ 'heen, ε 'we =nɔ ye, bi 'nini nu wen -tiɔle'beewu ta, 'yru

a 'pia -ye 'ɔ jre, kɔ, -hɔpɔ a 'pia -ye 'ɔ jre -we. Yahroyɔ -me -ye, 'a 'yɔɔ ta 'bɔ nɔ 'o, 'a ta a nene 'e jre -we. ɔ 'nū wlın -le 'klee lele -tεε. 'Tɔyrwɔɔ kɔ -nyɔɔrɔwɔ -tu -tɔlɔ'beεwɔ ta. 'Yru 'kee hʊnhvān n̄, -nyɔɔwɔ a a -tɔ -ye 'kwli 'mu, -hɔpɔ 'ɔ 'kee -we hʊnhvān, 'tɔyrwɔɔ a -tɔ -ye 'kwli 'mu.

13'Plu 'mu 'le lele le mu ta, -ye 'n 'ye ke, 'ke 'le yrayı, 'ee wan, 'ɛ 'wɔɔn 'le gbo, ε nɔ: «'Kla-wliye'yıya -o, 'kla-wliye'yıya -o. Nahuin di 'ye =sue -o, ke nɔ 'kłɔ ke -o. ε kɔ Nyisua a lèleenyu ta, 'v 'de wen 'waa -ŋamvı a bie. 'Bia 'bu bi, =sue a 'yiye di ke 'nū bii 'dɔ.»

9 1'Plu, Nyisua a lèleenyɔ a -hun a nɔɔnɔ 'ɔ bi 'a n̄ -ŋamvı, 'n̄ 'ye yahroye, 'ɛ ble 'le yako 'mu, 'ɛ bi 'o -tutu ke, 'v -nyi yahroye a -gbe 'maju a 'yee, -ɛ die nu, ε 'mu 'hɔɔ gblaka -nu ye kla, -ɔ hren 'mu gbo, 2yahroye 'ɛ kla 'hɔɔ a -gbe ye. -Tε ε kłɔ ye, -ye 'nyanyu -hɔn 'le 'mu, 'v 'ya, -ɛ 'we =nɔ nahru gblaka a 'nyanyu ye. 'Nyanyu a -gbe, v ka 'yru ke, gbigbiyı 'i -tɔ, 't n̄ -jɔjo, 3'plu 'kolio 'ɔ -hɔn 'le 'nyanyu a -gbe 'kwli 'mu, 'ɔ 'see -tutu 'bii ke gbo, 'v -nyi 'kolio a -gbe 'kłi, -ɛ 'we =nɔ -gaya a 'kłi ye, 4'v lo: «A n̄ nyre 'le -piti kɔ ti 'hεen 'yi le, kɔ 'ɛ n̄ 'dudɔde -de 'hεen. Kεε, nahuin 'bu n̄ 'o, Nyisua a yriile 'be 'de 'o 'waa yigbakłi ye n̄, -ye n̄ -ba ne le.» 5'U 'de 'kolio a -gbe 'kłi -nyi, 'ke bu 'la nahuin. Kεε, v -nyo 'kłi, 'ke bɔ nue, nahuin bu 'ye =sue, 'ke 'le yakvεε -hun 'kwli 'mu. 'Kolio a -gbe, 'bɔ ne nahuon, =sue, ɔɔ 'ye, ε 'we =nɔ -te -gaya bɔ 'nini ne wen nahuon a -sue. 6'Ke 'le yakvεε -hun a -gbe 'kwli 'mu, nahuin di le =mɔ 'kvkvε, -ɛ die nu, v 'n̄ -han 'klee lele =sue 'ye, kεε, v 'dee bu 'kv. U di 'kvkvε 'n̄ -hva 'dɔ, kεε, 'kvkvε a -gbe, ε di =nū -wɔɔn 'n̄ hren.

7'Kolio a -gbe, ɔ 'we =nɔ -se ye, v -wɔɔ -wɔɔn, 'ke -bɔ mu tu ke. 'Ke 'o =nū 'lu, de n̄ 'o, 'ɛ 'we =nɔ -gvlvklavn ye. 'Waa yigbakłi 'we =nɔ -tunahuin a yigbakłi ye. 8'Waa 'lu-pupui hren le, -ɛ 'we =nɔ nyrvu a nini ye, kɔ, 'waa 'nyi 'i 'we =nɔ kɔkɔ' a 'nyi ye. 9'Dε =de n̄ 'o =nū -wliye, 'ɛ 'we =nɔ tawlawlv ye, v nuu 'plvde 'mu. 'Waa wanwen, ee 'n̄ 'wlu, -ɛ 'we =nɔ -gbe =nū ye, -see -jri, 'sɔyuo n̄ 'o ke, 'vv tu ke mu. 10'Waa -bvi 'we =nɔ -gayi a -bvi ye, 'u -we nahuin le ne, -nɔ -gayi. 'Waa -bvi a -gbe, n̄ -nyo 'kłi -nyi, 'ke bɔ -tue nahuin =sue, 'ke 'le yakvεε -hun 'kwli 'mu. 11'Kolio a -gbe a nyigblaka, nɔ -mɔ 'ku -hvan =nū, -v kɔɔ 'hɔɔ =nū, -ɔ hren 'mu gbo win ke. 'A 'dū mɔ Abadɔ, 'ke 'le -Juukvεwin 'kwli 'mu. Glekikvε -me -ye, v nyu daa Aponio. 'Dvu 'hɔn a -gbe, ɔ -hen 'nyre -Topligbo-wɔɔn.

12-Ye 'klee, ye-hε=sue a 'yiye -hi n̄. ε hie 'le 'a gbleii 'hɔn -ye.

13'Plu Nyisua a lèleenyɔ a -huonno a nɔɔnɔ 'ɔ bi 'a n̄ -ŋamvı, 'n̄ 'wɔɔn wintε, 'ɛ -hɔn 'le -cɔhlvnpilie =nū 'mu, -ɛ kɔ =geii -hen. ε mɔ -cɔhlvnpilie =nū, v nuu -gvlv 'mu, -ɛ n̄ 'o Nyisua ye. 14'Wintε a -gbe, ke ee Nyisua a -gbe ye po, ε nɔ: «=Wlee 'kuoo -hen =nū gbo, v mva o gbo, 'ke 'o 'nie =nū, vv Efrati daa nva 'mu!» 15'Kuoo -hen =nū, -ɔ kɔ -tɔ c =tu, Nyisua -wɔɔ -wɔɔn, 'ke bɔ nu -kvan, 'ke 'le 'yrvu -do a -gbe 'kwli 'mu, kɔ, 'ke 'le yakɔ -do a -gbe 'kwli 'mu, kɔ, 'ke 'le -nyɔɔwɔ -do a -gbe 'kwli 'mu, kɔ, 'ke 'le -haawɔ -do a

-gbe 'kwli 'mv. C -wɔ -wɔn, 'ke bɔ mu nahuin 'la, nahuiin ta 'bv ni 'o, v 'mv 'a nahuoon -do 'la. -Te wintε -ni wen, ε po le Nyisva a leleenyɔ ye: «=Wlɛɛ 'kuo =nv gbo!» -ye ɔ mu ni, 'ɔ =wlɔɔ gbo. ¹⁶'Plu 'nt 'ye 'sɔyuo 'plɔplɔ, 'v nt 'o -se ke gble, nahuiin -tie v 'ya 'mv, 'v le 'mv. U mɔ (200'000'000) 'milowι a -hɔtruwu 'hɔn a 'milow.

¹⁷-Te 'n nu 'kwla'mu'yeεε -gbo, 'n 'ye -se, kɔ nahuin =nv, -v nɔe ke gble, 'v pue tawlawli 'hvun 'mv le. Wlawli a -gbe, i kɔ gblegleblei. 'A dε -ye 'ya -jɔhvun, 'a dε -ye 'ε 'ya -yrwɔɔ 'mv, 'a dε -ye 'ε 'ya -gbapu 'mv. -Se a -gbe a 'li, i 'we =nɔ kɔkvε' a 'li ye, 'plu nahru, kɔ 'nyanyu, kɔ 'nv =nv, -vv nahuin le 'lila, 'u 'le =nv wlɔn 'mv -hɔn. ¹⁸=Svedu a gbleii ta =nv, -i mɔ nahru, kɔ 'nyanyu, kɔ 'nv a -gbe 'heen, 'ke 'le nahuiin ta -heyri, i 'la nahuoon -do. ¹⁹Ε 'we =nɔ ye, -se a wlεn, ne-ε -se a -gbe 'kli -nyi, 'ke be =tue nahuin =sue, -ε die nu, v 'mv le 'kuku, 'waa -bvi 'u -we nahuin =sue =tue, 'Waa -bvi a -gbe, i 'we =nɔ hrei ye, hrei a 'li 'i ni 'o -bvi a -gbe ke. Nt- -se a -gbeε nu, 'εε nahuin le nine.

²⁰Nahuin =nv, =sue a 'yiye a gbleii ta =nv, i 'de 'la, v 'de 'o 'waa de 'kuku a nunue -nv gbo hie, 'v 'cipi 'o 'kuo -hvun a dida, kɔ =wehui a kikle. =Wehui a -gbe, i mɔ tuyuo =nv, 'waa -gbe, vv nu. Vv 'mv 'ba -gvlv, 'vv tuyuo a -gbe nu, 'vv -we 'plvdε 'mv 'ba, kɔ 'he, kɔ ti 'heen, 'vv tuyuo nu. Tuyuo a -gbe, ɔ 'nt 'ye -le dε =de, kɔ, ɔ 'ni 'wɔn -le -ti, kɔ, ɔ 'ni na -le -we. Kεε, nahuin a -gbe, v 'ni 'kee -le =wehui a -gbe a kikle, ²¹v 'kιε gbeε 'waa 'bienv -tnahuin a 'lila 'lu -wɔn, 'v 'kιε nue -wide, 'vv -wlawli nu, kɔ 'lalu 'heen, 'vv 'yri. De 'kuku a -gbe a nunue, v 'ni hie -le 'o gbo.

Nyisva a leleenyɔ =nv, -ɔ 'ble 'cruuε gbi kwa

10 ¹-Te dε a -gbe, ε -hi lele, -ye 'n 'ye Nyisva a leleenyɔ gblaka -ye, 'ɔ 'le yakɔ 'mv -hɔn, 'ɔ 'le di, 'nugba 'ɔ =glaa 'le =nɔ, -ε 'we =nɔ wlawli ye. -Payru -glaa 'le 'a 'lu le, 'a yigbakla 'ɔ wlin, -ε 'we =nɔ 'yru ye, 'a bvi ' 'we =nɔ nahru ye, ²'ɔ 'ble 'cruuε gbi kwa, -ε kle ye, 'ɔ =tu 'o 'a diidebv 'yru ke gbo, kɔ, 'ɔ =tu 'o 'a kamrabu -tutu ke gbo, ³'ɔ 'yaa 'le win, 'ɔ po wun, -ε 'we =nɔ -te kɔkɔ' bɔ 'nun klu wen. -Te ɔ nu le wunpupue, -ye 'n 'wɔn -te a win, 'ε nu wunpowiin 'nipata, -ε 'we =nɔ -te nahuoon bɔ 'nun -tuo wen -wɔn. ⁴-Te 'n 'wɔn -te a win a -gbe, -ye -ti =nv, ε =tu, 'n dva 'a 'crule. Kεε -ye 'n 'wɔn wintε, 'ε -hɔn 'le yakɔ 'mv, 'ε le 'mv: «=Nt 'cru 'le -ti =nv, -te a win =tu, nahuoon =de 'ni =hin yi.»

⁵'Plu dε a -gbe, ε 'mv mu -hi, -ye Nyisva a leleenyɔ =nv, -ɔ kɔ bv -ye ni 'o 'yru ke, -v -ye 'v ni 'o -tutu ke, nɔ- srvv 'a diidedabu, 'ke 'le yakɔ 'mv, ⁶'ɔ 'suv Nyisva, -ε nue, Nyisva hie 'klo. Nɔ- nu yakɔ kɔ -tɔpli 'bii =nv, -i ciu 'le 'kwli 'mv, 'ɔ nu -tutu kɔ -tɔpli 'bii =nv, -i niu nu ke, 'ɔ nu 'yru kɔ -tɔpli 'bii =nv, -i niu 'le -wɔn, Nyisva a leleenyɔ a -gbe, 'ɔ 'sue ke, ɔ nɔ: «Ti -de 'de 'o hie, -ε nue, ⁷'bia Nyisva a leleenyɔ a 'nipata a nɔnɔ 'bɔ bi 'a -ŋamv, -huhlide -nv, Nyisva -hie 'lu -wɔn le, ɔ die 'ni nu, -ε 'we =nɔ ye, -te ɔ nu la 'a -kvannunyu, -v mɔ 'a winwlɔn-henyu a lile.»

⁸'Plu win =nu, 'n 'wɔɔɔ 'le yakɔ 'mv, ke u lele 'mv ye po, u no: «'Crunie gbi -ni wen, -e kle ye, mu -bo -hiɛ Nyisva a leleenyc =nu kwa, -ɔ kɔ bu -ye ni 'o 'yru ke, =v -ye 'v ni 'o -tutu ke.» ⁹-Te 'n mu 'o Nyisva a leleenyc a -gbe 'hvìn 'mv, 'ni lo: «-Nyi 'mv 'crunie gbi =nu.» -Ye o no: «Bvè 'mv, =mue di. E di 'ni 'sisri, -e 'we =no dovskyra ye, 'ke 'le -mu wlɔn. Kee, =ni mre, e di 'ni kla,» ¹⁰'ni -ha =no 'crunie gbi a -gbe kwa, 'ni die. 'E mɔ -tee, e 'sisri nt, 'ke 'le 'mv wlɔn, -e 'we =no dovskyra ye. Kee, -te 'n mre, -ye e kla ni. ¹¹'Plu, 'v le lele 'mv, u no: «-N 'kiɛ die -ti =nu nahuin ye -tu, Nyisva -tu -mu wlɔn, 'ke 'o daku a gblegblei a -ta 'mv, -vv 'briwiin a gblegblei po, kɔ 'ke 'o 'blogbi 'plɔplɔ a -ta 'mv, kɔ 'ke 'o 'waa ye'munaanyu a -ta 'mv.»

Nahuin 'hɔn =nu, -vv Nyisva a -ti =tu

11 ¹-Te de a -gbe, e -hi, -ye v -nyi 'mv 'miside, -e 'we =no kotu -petu ye, 'plu, 'v le 'mv, v no: «Ba ye 'mv, -bo mu Nyisva a 'kagblaka 'mis, kɔ -cɔhlunpiile 'heen, kɔ, -bo -hre nahuin =nu, -vv Nyisva da, 'ke 'le kayu a -gbe gbo. ²Kee, =ni 'mis 'le 'kagblaka a -yaa, -e nue, Nyisva -hiɔ 'le =le, 'ɔ -nyo daku -ye a nahuin, -v 'dio yi. Nahuin a -gbe, v di Nyisva a 'dɔɔ =nu 'ni 'wla, 'ke 'le yakue a (42) -wlù 'hɔn =tu 'o 'hɔn 'kwli 'mv. ³'N di 'le lee nahuin 'hɔn, -v di 'na -ti =tu. Nahuin a -gbe, v di 'hvìn 'mv le pue 'kui-ci-tɔpli, v 'mv 'na -ti =nu nahuin ye -tu, Nyisva =tu =nu wlɔn, 'ke 'le yakue a -wlù 'hɔn =tu 'o 'hɔn a -gbe 'kwli 'mv, e -hen 'nyre, 'ke 'le -nyrɔwi a (1'260) 'milowɔɔ -do ni le -hɔtruwu 'hɔn =tu 'o -wlù ta 'kwli 'mv..»

⁴Nyisva a -ti=tunyvv 'hɔn a -gbe, 'ke v ni 'o Kukɔnyɔ Nyisva ye, -ɔ kɔɔ 'klɔ 'bii -gbo win ke. Nahuin 'hɔn a -gbe, v 'we =no tii 'hɔn =nu ye, vv olifietaa, 'v 'we -we =no 'napuii 'hɔn ye. ⁵'Bia 'waa yraanyu, 'bvv -hva bu nu =nu -balv 'mv, -ye nahru diu 'le wlɔn 'mv -hɔn, v 'mu 'la. Ke'e ni, 'waa yraanyu a -gbe, v di le'kvukvle nu. Gbe, v 'dee bu -te 'le wlɔn. ⁶'Bia nahuin 'hɔn a -gbe, 'bvv Nyisva a -ti =tu, Nyisva =tu =nu wlɔn, v di kɔ 'kli, 'ke bu nue, 'nu bu 'de di, e 'mue gba -gbagba, e 'mv ti =nu ke ye, -i kɔ 'yri v di 'o Nyisva a -ti a -tutue -wɔn -wɔɔ; 'v di -we 'kli kɔ, 'ke bu nue, 'nie be -he dablo, kɔ, 'ke bu -tue -tutu ke a nahuin =sue a gblegblei, -te v di 'a -hvhva nu.

⁷'Bia 'bv -wo Nyisva a -ti =nu a -tutue -wɔn, -ye dehvø =nu, -e di 'le 'hvɔ wlɔn 'mv -hɔn, e di nahuin 'hɔn a -gbe -wɔn 'ni -wɔn, e 'mu 'o 'hru wlɔn -ha, 'plu e 'mu 'la. ⁸'Ke 'waa 'kvukvui di 'o 'dici gblaka =nu a 'hru wlɔn ni, -tegbø =nu, v kɔɔ la 'o 'waa Kukɔnyɔ -Yusu tu 'yie 'mv. 'Dici a -gbe a -huhlidu mo Sodɔmwidi, -hee' Esipublugba. ⁹Daku 'bii =nu a nahuin, -v -hɔn 'le 'e ni 'blvgba =de 'mv, -vv 'e ni 'briwin -de po, v di 'waa 'kvukvui a -gbe 'ni 'ye, 'ke 'le -nyrɔwi ta kɔ -ti 'kwli 'mv, kɔ, v 'dee bu ween ke, 'ke bu -hv 'o. ¹⁰'Klɔ -gbo ke a nahuin, v di nu 'manu 'dɔ, -e nue, v 'la nahuin 'hɔn a -gbe ni, v 'mv -we le 'mre, v 'mv 'kue-tɔpli yre gbugba. V di nu 'manu 'dɔ, -e nue, ke v di po: «Nyisva a winwlɔn-henyvv 'hɔn =nu, -te vv o Nyisva a -ti =tu, v -tue o -a mv =sue 'dɔ.»

¹¹-Te -nyrcwu ta kɔ -tɔ a -gbe, i -hi, -ye Nyisva -hloon 'le nahuiin 'hɔn a -gbe 'mia 'mu pepe, 'v 'hri lele 'klɔ, 'v 'ba ye 'mu. -Ye nahuin 'bii =nu, -v 'yu, hvannu biu 'le 'kwli 'mu. ¹²'Plu nahuiin 'hɔn a -gbe, v 'mu ye 'mu mu 'ba, -ye v 'wɔn wintɛ, 'ɛ -hɔn 'le yakɔ 'mu. Ke ee =nu ye po: «Ba di nɔ yrayri!» 'ke 'o 'waa yraanyu ye, 'v 'ya 'le yrayri, 'ke 'le 'nugba -heyri. ¹³Tii -do a ti 'yri, -ye -tvvv 'ni 'hhrɔ 'dɔ. 'Ke 'le 'dɔ -ni wen 'mu, kayuu -do, 'ke 'le kayuoo -pu -heyri, nu-nyre 'yi le. -Tvvv =nu, -v 'hhrɔ, v 'la nahuin a (7'000) 'milowu 'nipata. =U -ye =nu, -v 'de 'kv, hvannu nyu nu 'dɔ, 'v baa Nyisva =nu, -ɔ kɔc yakɔ win ke.

¹⁴Ke'ɛ ni, =sve a 'yiye a 'hɔn a nene =nu, ε nu 'lu a -wɔnmumue. Kee, 'a ta a nene, ε -we le ke 'ledidie.

Nyisva a lèleenyɔ a 'nipata a nɔnɔ, ɔ bi 'a ni -ŋamu ni

¹⁵'Plu, Nyisva a lèleenyɔ a 'nipata a nɔnɔ, 'ɔ bi 'a ni -ŋamu, 'ni 'wɔn win a gblegblei, -i ni 'kli ke, 'i -hɔn 'le yakɔ 'mu, i nɔ: «-A ni Kukɔnyɔ Nyisva, kɔ 'a 'Yu -Yusu 'Klisu, ɔ =tu 'o gbo, nu- -he 'klɔ -gbo a nyigblaki. Nyisva, nɔ- di 'o gbata ke gbo ni, -te 'klɔ te ye gbo.»

¹⁶-Te win a gblegblei a -gbe, i nyra gbo, -ye nyigblaki a (24) -wlv =tu 'o -hen =nu, -v ni 'o bodiɔgbati ke gble, 'ke 'o Nyisva ye, v blɔ ye gbo kwli, 'v nyo baa, ¹⁷v nɔ:

«-A ni Kukɔnyɔ Nyisva, -ɔ ni 'kli ke,
'plu 'klɔ 'mu -wlu mu -tue,
-mɔ ni la 'klɔ,
kɔ, -mɔ 'kιɛ niɛ 'klɔ,
-a -ha 'le 'wio, -a -nyo -mu,
-ɛ nue, -n ni ke 'kli,
-mɔ =tu nahuin a win a kekɔɔle -wlu.

¹⁸Daku a gblegblei =nu, -v 'de -na daku,
vv -mu le poo yru 'dɔ.

'A -ti, ti nyre 'o =o, -i kɔ 'yri -n diu 'o yru le poo.

Ti nyre -we 'o =o, 'ke -bo poo 'kukunyu -bati le.

Tii -do a -gbe 'yri, 'kee ni, -n di 'o -na -kvannunyu 'wio -nyii,

-v mɔ -na winwlɔn-heniyu,
=mu -we -na daku a nahuin 'wio -nyi,
-v mɔ nyigblaki,
kɔ nahuin =nu, -v 'de nyigblaki,
-v mɔ nahuin 'bii =nu, -vv 'o -mu =tuu.

Nahuin =nu, -vv -tvvv -gbo 'yi le nyre,

v -me -ye, -n diu gbo 'ni -wɔ 'bii.»

¹⁹'Plu v 'mu 'pupre -wɔn mu -wɔ, -ye Nyisva a 'kagblaka =nu, -ɔ ni 'le yrayri, ɔ =ga wlɔn. 'Ke 'le 'kagblaka a -gbe gbo, 'kee ni, 'yri=tuecrunie a dokwliye ni 'le, 'ɛ bi pepe' 'mu, tiatlei 'u wlɔn, -te 'ee 'o le =muma, -tvvv 'vv 'hhrɔ, cekui 'plɔplɔ 'u 'le yakɔ 'mu le ble.

Nyrugba kɔ dɔhre 'heen

12 ¹'Plu ε 'mu lele mu -hi, -ye 'jmilékade gblaka 'hru 'le yakɔ 'mu, 'ni 'ye nyrugba =de. 'Yrv, nu- mɔ 'a wlawlv, -hɔrɔ, nɔ- mɔ 'a bvikegbo=tude. Yahroyɔɔ -pu =tu 'o 'hɔn, nɔ- mɔ 'a 'klavn. ²Nyrugba a -gbe, 'kwli nyo nu. Ne- nue, 'ɔɔ le 'gbugbo.

³'Plu, 'jmilékade -ye, 'ε 'hru 'le yakɔ 'mu, 'ni 'ye dɔhre gblaka, 'ε =hlu, 'ε kɔ 'lii 'nipata, 'i -cɛe 'klavn.ii 'nipata, 'ε =ga =mvu -pu; ⁴dɔhre a -gbe 'ε nu 'a -ba, 'ke 'le yahroyɔɔ ta -gbahlɔn, 'ε 'le 'yee -do 'le -ha, 'ε nye nɔ -tutu ke po, 'plu 'ε nyra 'klee 'o nyrugba a -gbe ye gbo, -cɔ -ŋla, -ε die nu, 'bɔ -ŋla, ε 'mu 'yu -nu gba, ε 'muo di.

⁵Nyrugba a -gbe, o kɔ 'yu nyibeyu. 'Yu nyibeyu a -gbe, o di 'ya bodi, -ɔ ni 'kli ke, o 'mu 'kli -gbo a daku 'bii win ke kɔ, 'ke 'le 'kli a keninie 'kwli 'mu. -Te nyrugba a -gbe, o -ŋla, tii -do a ti 'yri, 'v 'ba 'yu 'mu, 'v gbo 'o Nyisva ye, -ɔ ni 'o 'a bodiɔgbata ke gbo, ⁶nyrugba a -gbe 'ɔ 'gba ci le, 'ɔ mu 'le -tegbı =nu, 'du bii 'le ye, -tegbı =nu, Nyisva -wɔɔ 'o 'a gbonule -wɔn. 'Ke 'o -tegbı a -gbe, 'ke Nyisva dio 'o didide -nyii. 'Ke o di 'le -nyrwı a (1'260) 'milowɔɔ -do ni le -hɔtruwu 'hɔn ni le -wlu ta -hi.

⁷De a -gbe, -te ε -hi, -ye tu 'be 'le yakɔ 'mu ni. -Ye Nyisva a leleenɔ gblaka =nu, -ɔ kɔ 'du mɔ Miseli, o kɔ 'a leleenyu -ye 'heen, v -tva dɔhre =nu a -wɔn-wunwɔn gbo, dɔhre a -gbe, ε kɔ 'a leleenyu 'heen, 'vv -we Miseli kɔ 'a leleenyu 'heen ye -wɔn. ⁸Kee, Miseli kɔ 'a leleenyu 'heen, v -ha 'o dɔhre kɔ 'a leleenyu 'heen a -gbe wlɔn 'hru. Dɔhre kɔ 'a leleenyu 'heen, v 'de 'klee 'hru kɔ, 'ke bu ni 'le yakɔ 'mu gbo, ⁹'v po 'le dɔhre a -gbe -patu 'mu. Dɔhre a -gbe, ne- mɔ hre 'ka =nu, -εe 'kli -gbo a nahuin kaa. U nye -we daa 'kuo -huin a nyigblaka. 'A 'du -ye mɔ Satan. Ne- v po 'le -tutu ke, ε kɔ 'a leleenyu 'heen.

¹⁰-Te de a -gbe, ε -hi, -ye 'n 'wɔn lele wintε, 'ke 'le yrayri. Ke εe po: «-Te ti ni le 'mu -gbo, Nyisva waa -a mu ni 'bii, 'ɔ tue -a mu, -ε mɔ, o ni 'o 'ε ni de -de ye 'lu. Nɔ- mɔ nyigblaka. -Te ti ni le 'mu -gbo, 'a 'Yu -Yusu 'Klisu, o =tu 'o gbo, o tue -we -a mu ni, -ε mɔ, o ni ke 'kli, -ε nue, v -hunhuon nɔ Satan =nu -tutu ke ni, -ɔɔ o -a ni 'diayuo -ti yee, 'ε ni ti, 'ke 'o Nyisva ye, 'tɔ 'mu kɔ -nyre 'mu. ¹¹Kee, -a ni 'diayuo a -gbe, v -ha -we 'o Satan a -gbe wlɔn 'hru, -ε nue, 'Blayu =nu, -v mɔ -Yusu 'Klisu, o nu 'a dablo, 'ɔ -gbla -a ni 'diayuo a -gbe. -A ni 'diayuo a -gbe, v -ha -we 'o Satan wlɔn 'hru, -ε nue, v =tu Nyisva a -ti nahuin ye ni, -i mɔ -ti a -tee. Kee'ε ni, v nu, 'v -ha 'waa diɔnɔn a -hvnhlvn, 'v 'kv. ¹²-Te v bla 'klee Satan le, 'ke 'le yakɔ 'mu a -ti, 'manu kɔ bu ni 'le. 'A ni -gbe, -v ni 'le yakɔ 'mu, ba nu 'manu. Kee, a -me -ye, -v ni nɔ -tutu ke, 'a mu'v ni, -v di =sue 'ye, -ε nue, ke Satan di nɔ 'a mu -wɔn. Oo po yrv, -ε nue, o yie ni, ti -hie 'le =nɔ, i 'de -huo.»

¹³-Te dɔhre a -gbe, ε 'ye, -ε mɔ, ke v pue nɔ -tutu ke, -ye ε -tva nyrugba =nu, -ɔ kɔ 'yu nyibeyu =nu a lebubla gbo. ¹⁴Kee -ye v -nyi nyrugba =nu

wanween 'hon, -ε 'we =no ke gblaka a wanwen ye, -ε die nu, o 'mu wan, o 'mu 'le -tegbə =nu mu, 'du bii 'le ye, -te Nyisva dio 'o didide -nyii, o 'mu 'le 'yru ta kɔ 'a =tu 'heen -hi. Dohre 'die 'le -we be kloo 'o -tegbə a -gbe. 15'Plu, dohre a -gbe, 'e nue, 'nie plɔplɔ 'e -hon 'le =no wlɔn 'mu, -ε die nu, 'nie 'mu nyrugba a -gbe -wɔn kue, ε 'muo gba. 16'Kee, -tutu -he nyrugba a -gbe 'mu nu, 'u 'ca wlɔn, 'u mra 'nie 'bii =nu, -ε -hon 'le dohre wlɔn 'mu. 17'Te dohre 'ye de a -gbe, -ye ee nyrugba a -gbe le poo yru 'dɔ, 'e -hian -wɔn, 'e mu nyrugba a -gbe a 'yuo=pli -ye =nu tu -wɔn -wɔn wɔn. 'Yuo=pli a -gbe, nu-mɔ nahuin =nu, -vu 'o Nyisva 'o =tuu, kɔ, -u kuo wintɛ =nu =wlɔn ye, -Yusu =nu; 18'dohre a -gbe 'e mu 'o 'yru nua 'mu gbo ni wɔn.

Dehvɛii 'hon

13 1'Plu 'ni 'ye dehvɛ =de, 'e -hon 'le 'yru -wɔn 'mu. E kɔ 'lii 'nipata, kɔ, 'e =gaa =mwu -pu, 'i -cee 'klavn.i. 'Ke 'o 'e ni 'lu ke, v 'cru 'o 'du, -vu Nyisva tani le poo. 2'Dehvɛ a -gbe, ε 'we =no -ji ye. 'A bvi 'we =no -tui a bvi ye. 'A wunto 'we =no kɔkɔ' a wunto ye. Dohre -ni wen, ne- -nyi dehvɛ a -gbe 'a 'kli, dehvɛ a -gbe 'e ni 'o dohre a -gbe a gbata ke gbo. 3-Ni 'ye, -no 'ni, v hra 'a 'lu -ye de, -ε die nu, ε 'mu 'kv, kee, -jio a -gbe, o -we ni. Nahuin 'bii =nu, -u ni no 'kli ke, i saka =nu ni, 'u nye -wɔn kue, 4'u 'bii, 'vu -we dohre a -gbe baa, -ε nue, ε -nyi dehvɛ a -gbe 'a 'kli, 'vu -we dehvɛ a -gbe baa, v no: «E 'de ye'wede kɔ. E 'de de -de kɔ, -be die 'o 'hru wlɔn -ha.»

5'Dehvɛ a -gbe, v -nye 'hru, 'ke be 'yaa 'le 'a diɔnv, kɔ, be =tu Nyisva tant. U -nye 'kli, 'ke be nue, 'ke 'le yakue a (42) -wlɔn 'hon =tu 'o 'hon 'kwli 'mu. 6-Ye ε -tua Nyisva -ti -hvun a yre=tutue gbo, kɔ, 'e nyi tanu =tu, o kɔ -tuo =nu 'heen, Nyisva ni 'o ke, o kɔ nahuin 'bii =nu 'heen, -u ni 'le yakɔ 'mu, 7'u -nye -we 'hru, 'ke be -wɔn Nyisva a nahuin ye, -ε die nu, ε 'mu 'o 'hru wlɔn -ha, 'u -nye -we 'kli, 'ke be kɔ 'kli -gbo a daku 'bii a nahuin win ke. Nahuin a -gbe, vu po 'briwiin a gblegblei, 'u ni 'o 'e ni 'blugbi -de ke. 8'Kli ke a nahuin 'bii, v di dehvɛ a -gbe 'ni baa, 'be 'de nahuin =nu, -u kɔ 'dvi v 'cru 'le nahuin =nu, -u kɔ 'kli yrayru a 'crunie 'kwli 'mu. -Te Nyisva 'de la 'kli a nue, 'ke v 'cru la 'dvi a -gbe. 'Crunie a -gbe, 'Blayu =nu, v 'la la, nu- kue.

9Nahuon 'bɔ kɔ -tu'wɔnnua, -ye bɔ 'wɔn -ti -gbo -dodo, 'nu mu =tu: 10Nahuon 'bɔ ni 'o, 'bu kɔ bu puo =ju 'mu, 'e mo -tee, v dio 'mu po =ju. 'Bu kɔ bu nu -hotuplie, v 'muo 'la, 'e mo -tee, ne- v di nu, v 'muo 'la. -Te ε ni le 'mu, Nyisva a nahuin, v kɔ bu kɔ =wlɔn a 'lila, 'plu bu 'kia kue Nyisva =wlɔn ye.

11'Plu 'ni 'ye dehvɛ a 'hon a nene, 'ee 'le -tutu 'kwli 'mu -hon. E kɔ =mwu 'hon, 'i 'we =no 'blayu a =mwu ye, 'a 'puprewin 'we =no dohre a 'puprewin ye. 12 Ye-hedehvɛ, ne- kɔ 'kli ε 'ba 'mu, 'ee 'ŋmileka-tɔpli nu, 'ke 'o ye-hedehvɛ a -gbe ye, 'e ni 'o 'kli ke a nahuin 'bii ke 'mu, ε no: «Ye-hedehvɛ, -ε kɔ =jio -we, ne- ba baa.» 13'Dehvɛ a 'hon a nene, ε nu -we 'ŋmileka-tɔpli 'plɔplɔ, 'e nue -we, 'ke 'o nahuin 'bii ye, nahru 'v -hon 'le yakɔ 'mu, 'v di no -tutu

ke. ¹⁴-Te v -nye 'klt, 'ke be nu 'ŋmileka-tɔpli, 'ke 'o ye-hedehve ye, ne- nue, 'ɛ kaa 'klɔ ke a nahuin, ε no: «Ba nu tuyu, -v 'we =no ye-hedehve =nu ye, v hra -hɔtuplie, kee, -ɛ 'de 'kv. Ke ba nu, -ɛ die nu, a 'mue -ti a 'yi'buaale -nyi,» ¹⁵ dehvə a 'hɔn a nene, -ee le 'pupre nu, v -nye 'klt, 'ke be -hloon 'le pepe tuyu =nu 'mia 'mv, -ɛ die nu, v 'mv -hvnhlun po, v 'mv 'pre, kɔ, v 'mv -we nahuin 'bii =nu 'la, -v 'nun diu baa, ¹⁶ dehvə a -gbe 'ɛ ni 'o nahuin ke 'mv, nyigblaki, kɔ nahuin =nu, -v 'de nyigblaki, dɛkɔnyu, kɔ =svenyu, =go, kɔ nahuin =nu, -v 'de =go, 'ke bv wɛen ke, bv -tue =nu yriile, 'ke 'o 'waa diidədabu ke, kɔ, 'ke 'o 'waa yigbaklt ye. ¹⁷Nahuon =nu, v 'nun di yriile -tue, ɔ 'dee bɔ -tɔ de, mɔ, ɔ 'dee bɔ plo -we de. Yriile a -gbe, ne- mɔ dehvə =nu a 'dv. 'A 'dv mɔ -we 'noba'a ni.

¹⁸Nahuin ble ye bv kɔ -tɔ. Nahuon =nu, -ɔ kɔ -tɔ, ɔ die 'ni yi, de tio-'noba a -gbe, ɔ -hen 'nyre. -Tvnahuon ɔ -hen 'nyre. 'Noba a -gbe, no- mɔ (666) -hɔtruwu -huonno ni le -wlu ta -tu 'o -huonno.

Nyisva a nahuin, vv bre -wladu yrayru

14 ¹-Te 'n ta 'le lele le, -ye 'n 'ye lele de -ye. De a -gbe, ne- mɔ 'Blayu -ni wen, v ni 'o dugba =nu 'lu, vv Sion daa. 'Ke 'o =no 'hvn 'mv, 'ke nahuin a (144'000) 'milowu -pu -tu 'o 'hɔn a gbleii -pu -tu 'o 'hɔn ni 'o. 'Blayu a -gbe a 'dv kɔ 'a Bu Nyisva a 'dv, 'ke v 'cru 'o nahuin a -gbe a yigbaklt ye. ²'Plu 'ni 'wɔn wintɛ, 'ee 'le yakɔ 'mv -hɔn, 'ee 'wlu, -ɛ 'we =no 'nie gblaka a -gl̩ ye, -u 'plu, 'ɛ 'we lele =no ye, -te -te be 'nun -ma wen. 'A win a 'yilenno, ε 'we -we =no -te bv 'nun bi wen dvku'. ³Nahuin 'plɔplɔ a -gbe, nv-v -wladu a -gbe bre. 'Ke v ni 'o Nyisva a bodiɔgbata =nu ye gbo, kɔ, 'ke 'o nyigblaki =nu ye, kɔ, 'ke 'o -tɔpli -hen =nu ye, -u -hvnhlun po, 'vv -wladu yrayru bre. -Wladu a -gbe, nahuon -de 'de 'a brele yi, 'be 'de de nahuin a 'milowu a 'milowu a -gbe. Nu- Nyisva =gbla, ke no nahuin =nu -gbahlɔn, -v ni no -tvu ke. ⁴'E ni -tegb̩ -de, 'Blayu =nu, vv 'o muu, v 'ni 'tuv -le -wɔn, 'v nyu -wɔn kue, -ɛ 'we =no nyrugba kɔ tɔ 'heen, -v 'nun hihie gbo, -ɛ die nu, v 'ni -han -wlawli nu. Nu- mɔ nahuin =nu, Nyisva =gbla, 'ke 'le nahuin =nu -gbahlɔn, -v ni no -tvu ke, -ɛ die nu, v 'mv Nyisva kɔ 'Blayu =nu 'heen a ye-henahuin 'mv 'ya. ⁵U 'de -hl̩n hi a 'due. De -de 'de 'o ni, -ɛ kɔ ke bv diu 'o -ti yee.

Nyisva a leleenyu ta

⁶'Plu de a -gbe, ε 'mv mu -hi, -ye 'n 'ye lele Nyisva a leleenyo -ye, 'ke 'le yrayri, 'ɔ wan. 'A -kvan, no- mɔ bɔ mu Nyisva a -haputitie =nu po, -ɛ 'nun -we gbo, ke no 'klɔ -gbo ke a nahuin -wɔn, 'ke 'le 'blugbi 'bii 'mv, kɔ daku 'bii -wɔn, -v ni 'o 'ɛ ni -tegb̩ -de, -vv 'ɛ ni 'briwin po; ⁷Nyisva a leleenyo a -gbe 'ɔ 'le win 'yaa, 'ɔ 'le =nu -wɔn 'pre, ɔ no: «Ba pt Nyisva, kɔ, ba bɔɔ, -ɛ nue, ti -nv, -t kɔ 'yri ɔ di 'o nahuin -bati le poo, t nyre 'o -o. No- ba bla kwlt ye gbo, -ɛ nue, no- nu yakɔ, kɔ -tvu, kɔ 'yru, kɔ 'niei 'heen..»

⁸-Te Nyisva a leleenyɔ a -gbe, ɔ -hi, -ye 'a 'hɔn a nɔnɔ 'hru ye, ɔ no: «Dɔ gblaka =nv, ɔ mɔ Babilɔn, ɔ di bi =hlɔn. 'E mɔ -tɛe, ɔ bi =hlɔn -dodo. 'A nahuin nue nt, 'waa 'lalude =nv, -ee =nv ke klu, 'e 'sɛe gbo, 'ke 'le 'e nt daku =de -heyri, ne- nue, Nyisva ɔ nyu yru le poo.»

⁹-Te Nyisva a leleenyɔ a 'hɔn a nɔnɔ -hi, -ye 'a ta a nɔnɔ, nɔ- 'hru ye, ɔ 'le win 'yaa, ɔ no: «Nahuin 'bv nt 'o, 'bvv dehvɛ =nv kwlt ye gbo bla, 'ke 'o 'a baale a -ta 'mv, kɔ 'a tuyu =nv 'heen, 'plu 'bv =tue nahuin a -gbe dehvɛ a -gbe a yriile, 'ke 'o 'waa yigbakli ye, -hee' 'ke 'o 'waa dabu ke, ¹⁰nahuin a -gbe, Nyisva diu le poo yru, v 'mv =sue 'ye, 'ke 'le na =nv 'mv, ɔ 'nini jre gbe, kɔ 'ke 'le 'nv =nv -heyri, -vv nahuin le 'lila. -Svedv a -gbe, v die -we 'nt 'ye, 'ke 'o Nyisva a leleenyɔ ye, kɔ 'ke 'o 'Blayu 'heen ye. ¹¹Na =nv, -vv nahuin le hien, 'a 'nyanyv, v 'nt nyra -le gbo gbe. Nahuin a -gbe, v bla o gbo kwlt, 'ke 'o dehvɛ =nv kɔ 'a tuyu 'heen ye, 'v =tue nahuin a -gbe dehvɛ =nv a yriile. Ne- nue, gbe, v 'dee bv 'ye -wleelɛ, kɛɛ, v di 'ye =sue, 'tɔ 'mv kɔ -nyre 'mv.» ¹²'A -ti o, 'a mv Nyisva a nahuin =nv, -v nyο 'o =tuu, 'plu -v kuo -Yusu =wlu ye, 'nu 'a mv 'nt le: A nt sia 'le, kɔ, -te a 'blee 'o kwa, 'ke ba 'blee 'o kwa.

¹³-Te de a -gbe, ε -hi, -ye 'n 'wɔn wintɛ, 'ε -hɔn 'le yakɔ 'mv. Ke εε 'mv ye po: «Cru -ti =nv, 'nu mu =tu: Kve 'klee mɔ gbo, nahuin -gbo, -v kuo Kukɔnyɔ =wlv ye, 'plu -vv 'kv, nv- Nyisva di =hapvdɛ 'mv nu. Bu kɔ plɔ a bleelɛ.» -Ye ke Nyisva a -Hihiuu po, v no: «Ke'e nt, ε ni 'mv. Nahuin a -gbe, v -yra 'waa -kvan 'lu. 'A -ti, bu nt gbo, v 'mv -wle. 'Waa =hapv-kvan =nv, v nu, ɔ di 'mv bi pepe'. U di kɔ 'a 'wio.»

De =nv, -ε di 'lu -wɔn mue, 'klɔ a 'le-weti 'yri

¹⁴-Te 'n ta 'le lele le, -ye 'n 'ye 'nugba puɔpv, de =de 'ɛ ntɔ 'o ke, 'ε 'we =no -tvnahuon ye, 'ɔ =tu -gvlvklavn 'lu, 'ɔ 'ble =gbla'cɛe-faka kwa. -Faka a -gbe, ɔ 'nt 'wɔn -tɛe. ¹⁵'Plu, Nyisva a leleenyɔ -ye, 'ɔ -hɔn 'le Nyisva a 'kagblaka gbo 'mv, 'ɔ 'le win 'yaa, 'ɔ nahuon =nv le, ɔ nt 'o 'nugba ke, ɔ no: «Ba -na -faka 'mv, -bo 'ce =gbla, -ε nue, =gbla'ceti nyre 'o =o. -Tvtv ke a =gbla -hlu nt.» ¹⁶'Plu nahuon =nv, ɔ nt 'o 'nugba ke, 'ɔ 'ba 'a -faka 'mv, 'ɔ 'ce -tvut a -tɔpli 'bii.

¹⁷'Plu, Nyisva a leleenyɔ -ye, 'ɔ 'hru 'le Nyisva a 'kagblaka gbo, ɔ nt 'le yakɔ 'mv, 'ɔ 'ble -we -faka kwa. -Faka a -gbe, ɔ -we 'nt 'wɔn -tɛe. ¹⁸'Plu, Nyisva a leleenyɔ -ye, 'ɔ -hɔn 'le -cɔhlvnpile 'mv. Nɔ- kɔ 'le -cɔhlvnpile a de -wɔn. Nɔ- di 'le, 'ɔ da 'a 'be =nv, -ɔ 'ble -faka =nv kwa, 'ɔ lo, ɔ no: «Ye ke, 'ke 'le 'klɔ ke, ti 'bii =nv, -u 'yɔ =nv tv, vv resen daa, 'a 'yɔ -hlu nt. 'Ba -na -faka 'mv, -bo mu -bo -hɔc.» (Tiyoɔdu =nv, ɔ kɔ -ti =tu, ɔ -mɔ -tvnahuin =nv, -v 'nini =tuv 'o Nyisva.) ¹⁹⁻²⁰-Ye Nyisva a leleenyɔ a -gbe, ɔ 'ba 'mv 'a -faka, 'ɔ mu, 'ɔ -ha tiyɔ 'bii =nv, 'ɔ mu 'o -tegbɛ =nv, vv 'o tiyɔ 'mv le 'plɔɔ, 'ke 'le 'hɔɔ wlɔn, -ε die nu, 'a 'nie 'mv 'hri, v 'mue nt 'mv nuu, 'ɔ 'wlɔ 'o gbo. -Tegbɛ a -gbe, vv 'o tiyɔ =nv 'mv le 'plɔɔ, 'ke ε nt 'le 'dɔɔ =hlɔn. -Te v nyο

'mu 'plɔ, -ye dabloo nɪ, -ɔ nyo 'le 'kwli 'mu -hɔn. Dablo a -gbe, ɔɔ gble 'nɪ -hi, -ɛ 'we =nɔ -te 'nie be 'nunɪ -hi gble, 'ɛ nu -kilowɪ a -hɔtruwu ta. Dablo a -gbe, ɔɔ gble -hi, bri 'be nyō wen 'mu na, 'a 'luu -do, nu- di wen ye 'hru. Ke'ɛ nɪ, Nyisva di nahuin =nu, -v 'nunɪ -tuo 'o a yrʊ a lepupue nu.

Nyisva a leleenyu, nu-v 'le =sue a 'yiye a gbleii 'nipata ya

15 ¹De a -gbe, -te ε -hi, -ye 'n 'ye lele 'ŋmilekade gblaka -ye, 'ke 'le yakɔ 'mu. De a -gbe, ε ka 'mu le 'ŋmi. 'N 'ye Nyisva a leleenyu 'nipata, 'ɛ nɪ leleenyɔ 'bɔ nɪ 'o, 'ɔ 'ble =sue a 'yiye kwa. Nɪ- mɔ 'lele'bɔɔ=sue a 'yiye, Nyisva di nahuin =tue, -ε nue, nɪ- kɔ ke Nyisva a yrʊ a pupue di 'le -we.

²'Plu 'nɪ 'ye de -ye, 'ɛ 'we =nɔ 'yrʊ ye, 'vv wlun, -ε 'we =nɔ 'yila ye, -ε nue, nahru nuv 'le 'kwli 'mu; 'nɪ 'ye -we nahuin =de. Nahuin a -gbe, nu- -ha 'o dehvɛ -nɪ wen 'hru wlɔn, 'v 'de 'a tuyu kwli ye gbo bla, 'v ble ke, 'ke bu 'cru 'o =nu 'noba =nu ye, -ε =hen 'nyre dehvɛ a -gbe a 'du. 'Ke nahuin a -gbe, v nɪ 'o 'yrʊ nua 'mu, 'v 'ble dʊkvɪ' =nu kwa, Nyisva -nyi =nu, ³'v bre -wladu =nu, -ε 'we =nɔ ye, -te Nyisva a -kvannunu Moise nu la 'a bubre; -wladu a -gbe 'v 'we -we 'Blayu a -wladu ye. -Wladu a -gbe, nu- -gbo:

«A nɪ Kukɔnyɔ, -mɔ mɔ 'KlikeniNyisva.

-Na nunu-tɔpli, i 'bva nɪ,

'i -hi 'o 'e nɪ de -de 'mu.

-Mɔ =nu, -ɔ mɔ dakv a pepe a Bodɔ,

-na 'lu a le-hiele, ε 'sii 'o ye,

'ɛ mɔ -ti a -tɛe.

⁴ Kukɔnyɔ o, nahuin 'bii, vv -mu 'nɪ pi,
'vv -mu baa.

-N -do, -mɔ mɔ Nyisva.

Dakv a pepe, v di 'le 'nɪ di,

v 'mu -mu kwli ye gbo bla,

-ε nue, v 'bii, v 'ye nɪ,

'ɛ mɔ, -na nunu-tɔpli, i 'sii 'o ye..»

⁵-Te -wladu a -gbe, v -hi, -ye 'n ta 'le lele le, 'nɪ 'ye Nyisva a 'kagblaka, -ɔ nɪ 'le yakɔ 'mu, 'ɔ -ga wlɔn, 'ke 'le =nɔ 'kwli 'mu, 'nɪ 'ye -tegbɛ =nu, Nyisva a 'le 'a diɔnun nahuin ye titiee, ⁶'nɪ 'ye -we Nyisva a leleenyu 'nipata =nu, -v 'ble =sue a 'yiye a gbleii 'nipata =nu kwa, 'v 'hri 'le 'kagblaka a -gbe gbo, 'v pue 'yilenɔwlawlɪ puɔpvɪ, 'v klī -gulubetiyɛi kle. ⁷-Tɔpli -hen =nu, -u -hunhlun po, 'a 'yee -do, ne- woo Nyisva a leleenyu 'nipata =nu -gulv-gauwɪ 'mu le. -Gauwɪ a -gbe, i 'yii 'le -le, 'ke 'o Nyisva a yrʊ -wɔn. 'KlikeniNyisva a -gbe, nɔ-ɔ nahuin yrʊ le poo. ⁸'Plu 'nyanyu 'v 'yii 'le Nyisva a 'kagblaka gbo. 'Ke vv 'le Nyisva a -ti a 'yi'buaale kɔ 'a 'KlikeniNyisva 'mu -hɔn. Nahuon -de 'die 'le -we bɔ pa 'le Nyisva a 'kagblaka a -gbe gbo, ε 'mue gba -gbagba, =sue a -tuelɛ a gbleii 'nipata =nu, ε 'mu 'le Nyisva a leleenyu =nu kwa 'mu -we.

Nyisva a yrv a pupue

16 1-Te de a -gbe, ε -hi, -ye 'n 'wɔn win, 'i ni 'klt ke, 'i -hɔn 'le Nyisva a 'kagblaka gbo 'mu. Kε u Nyisva a leleenyv 'nipata =nv ye po, i nɔ: «Nyisva a yrv =nv, -v ni 'le -gauwu 'nipata =nv wlɔn, ba mu, ba 'wlw gble, 'ke 'le -tutv ke,» 2Nyisva a leleenyv a ye-henahuon, 'ɔ mu, 'ɔ 'wla 'a nvnu gbo, 'ke 'le -tutv ke, nahuin =nv, v =tue dehvε =nv a yriile, 'plu -v bla 'a tuyu =nv kwlt ye gbo, 'ke 'o 'a baale a -ta 'mu, nv- -ji 'be, 'u kla 'dɔ.

3'Plu Nyisva a leleenyɔ a 'hɔn a nɔnɔ 'ɔ mu, 'ɔ 'wla 'le 'a n̄ -gauwɔ 'yru -wɔn gbo. -Ye 'yru=tu a -gbe, ɔ -he dablo, -ɔ 'we =nɔ 'kvkvku a dablo ye, -tɔpli 'bii =nv, -i ni 'le =nɔ -wɔn, 'i 'kvku le.

4'Plu Nyisva a leleenyɔ a ta a nɔnɔ 'ɔ mu, 'ɔ 'wla 'le 'a -gauwɔ 'niei -wɔn gble kɔ 'nhue wlɔn le, i 'bii, 'i -he -we dablo. 5-Ye 'n 'wɔn Nyisva a leleenyɔ =nv, -ɔ kɔ 'le 'niei a de -wɔn a wintɛ, 'ɔ Nyisva baa, ɔ nɔ: «-N -do, -mɔ mɔ Nyisva. 'Plu 'klt 'mu -wlu mu =tue, -n -do =nv, -mɔ ni la 'klt, -mɔ 'klt ni 'klt. -Bati -gbo, -n 'be, i 'sii 'o ye. 6Nahuin =nv, v 'la -na winwlɔn-henyv kɔ -na nahuin 'heen, =ni nyu dablo -nyi, -ε die nu, v 'muo 'na. ε kɔ 'o =o.» 7'Plu 'n̄ 'wɔn wintɛ, 'ε -hɔn 'le -cohlnipiile 'mu, ε nɔ: «-A ni Kukɔnyɔ o, -mɔ mɔ 'Kltkenunyisva. -Mɔ mɔ -tεe a Nyisva. 'Plu 'ε ni ti, -na -bati, -nu po, i 'sii 'o ye.»

8'Plu de a -gbe, ε 'mu mu -hi, -ye Nyisva a leleenyɔ a -hen a nɔnɔ, ɔ 'wla 'le 'a n̄ -gauwɔ 'yru 'yi 'mu, nahru 'v -hɔn 'le 'yrv 'yi 'mu, 'vv nahuin le hien, 'v -ha 'o =nv -ji 'hvun 'mu le. 9-Hapukɔ, 'v 'ye =sve, kεε, v 'de 'o 'waa de 'kuku a nunue gbo hie, 'v 'die ke ween, 'ke bv -nyi Nyisva -ti a 'yi'buaale, kεε, v nyo =tu tanti, -ε nue, v nɔ 'n̄, Nyisva, nɔ- nue, -ji 'i 'hri =nv 'hvun 'mu le.

10-Te de a -gbe, ε -hi, Nyisva a leleenyɔ a -hun a nɔnɔ 'ɔ mu, 'ɔ 'wla 'o 'a n̄ -gauwɔ dehvε =nv 'lu, -ε ni 'o gbata ke gbo, gbigbiyri 'i bi 'le 'a 'blvgba 'mu, nahuin 'vv 'waa mei di, -sve a 'yiye a -ti. 11Kεε, v 'de 'o 'waa de 'kuku a nunue gbo hie, 'vv Yrarrayisva tanti =tu, -ε nue, vv 'ye =sve, -ji a -ti.

12'Plu Nyisva a leleenyɔ a -huonnu a nɔnɔ 'ɔ mu, 'ɔ 'wla 'le 'a n̄ -gauwɔ 'nie gblaka =nv -wɔn, vv Efratu daa, 'nie a -gbe 'ε ma, -ε die nu, 'blvgbi a ye'mvunaanyv =nv, -vv 'le 'yrv a 'hrule 'mu -hɔn, v 'mu 'hru 'ye, v 'mu =ta, v 'mu 'le di, v 'mu tu di -wɔn. 13'Plu 'n̄ 'ye 'kuo -hvun ta, 'ɔ 'we =nɔ -cɔn ye. -v -ye, 'ke v -hɔn 'le dɔhre =nv wlɔn 'mu, -v -ye 'v -hɔn 'le dehvε =nv wlɔn 'mu, -v -ye 'v -hɔn 'le hwiniwlɔn-henyv =nv wlɔn 'mu. 14'Kuo -hvun a -gbe, 'ke ɔ -hɔn 'le Satan -wɔn 'mu. Nɔ-ɔ =ke 'jmileka-tɔpli nu, 'ɔ 'le 'klt -gbo a 'blvgbinaanyv 'bii -wɔn mu, 'ɔ nyu le 'kukue, -ε die nu, v 'mu 'Kltkenunyisva tu -wɔn -wɔn, -nyrɔwɔ =nv -ko 'mu Nyisva a -gbe, ɔ di 'o nahuin 'a 'klt tɔɔ.

15Tii -do a ti 'yri, -ye -Yusu po wun, ɔ nɔ: «Ba po 'o nva gbo -tεe. -Nyrɔwɔ =nv, 'n di 'le ya, =ɔ =de 'dio yi. 'Na 'ledidie, ε di ye 'we 'yrintyɔ a

'ledidie, -cc 'le di, ti =nu -ko 'yri u 'nuni -proo 'o. Plɔ a bleele 'ke 'o nahuon =nu -wɔn, -c ni o 'o -preele 'mv, -c ko wlawli ni 'o =no 'hvun 'mv, -e die nu, 'bia 'ni di 'le, c 'mui pue, c 'ni =han 'hvun wlɔn =ga, 'bcc na, ko, -tu 'ni =hion nu, 'ke 'o nahuin ye.»

¹⁶'Kuo -hvun ta -ni wen, c 'kukue 'blugbi a ye'mvnaanyu le, 'ke 'o -tegbii =nu, vv Hamagedɔ daa, 'ke 'le -Juukuewin 'kwli 'mv.

¹⁷'Plu Nyisva a lèleenyɔ a 'nipata a ncɔnɔ 'c mu, 'c 'wla 'le 'a ni -gauwu pepe -gbahlɔn gbo, wintɛ -de 'ɛ -hɔn 'le Nyisva a bodiɔgbata 'mv, 'ke 'le 'a 'kagblaka gbo, ε no: «ɛ -we 'le -le,» ¹⁸tiatieri 'u 'o wlun, -te 'ee 'o le =mumaa, -tutu 'vu 'hihro. Kue la 'le gbo, -te Nyisva nu la -tvnahuin, -bo ye ti -gbo ke, -tutu 'de -hlin le 'hihro le a nue, ¹⁹-tutu a -gbe 'v -ki wlɔn, 'dɔn gblaka =nu 'nu =tɔle'beewu ta, ko, 'klɔ ke a 'die 'bii, 'ɛ nyre -we 'yi le. 'Dɔn gblaka =nu, -c ko 'du mɔ Babilɔn, Nyisva 'de 'a de 'kuku 'a -ti -wɔn -hri, 'c -tva 'a yru a lepupue gbo. ɛ 'we =no ye, -te bɔ 'nuni -nyu de 'klan, bu 'na, c no: «Ba 'ne -nana, ba -we 'le!» ²⁰Plu, 'blugbi 'bii, 'nie =glaa 'le, 'u =mɛ, dvgbi 'bii 'u 'wle, ²¹cɛkui 'plɔplɔ 'u 'le yakɔ 'mv ble. 'A 'kuoo -do, c -we 'le bɔ 'wɛe -kilowu a -wlū 'hɔn ni. Ni- i nahuin kɛ bi, nahuin 'vv Nyisva tani =tu, -e nue, cɛkui =nu, u =nu =tue =sue 'dɔ. =Svedu a -gbe, vv 'ye, ε -hi 'o =suei 'bii 'mv ni.

-Bati gblaki =nu, Nyisva di 'lalunyrɔ gblaka =nu le poo

17 ¹De a -gbe, -te ε -hi, -ye 'ke 'le Nyisva a lèleenyuu 'nipata =nu -heyri, -v 'ble -gauwu 'nipata -ni wen kwa, 'a nahuoon -do di 'le, 'ɔ le 'mv, c no: «Di 'le, 'mue -mv tɔɔ, -te Nyisva di 'lalunyrɔ gblaka =nu a yru a lepupue nu. 'Lalunyrɔ a -gbe, c -hen 'nyre 'dɔn gblaka =nu, v po, 'ke 'o 'niei 'plɔplɔ nua 'mv. ²'Klɔ -gbo a 'blugbinaanyu ko =no 'heen, v nu 'lalu, ko, 'klɔ ke a nahuin 'v 'na 'a no, 'v -hio 'waa dɔcnu wlɔn, 'v nu -we 'lalu.»

³-Te de a -gbe, ε -hi, -ye Nyisva a -Hihiu koɔ 'mv ke win 'bii, ko, Nyisva a lèleenyɔ a -gbe, 'ɔ gba 'le 'mv 'kwla gbo. -Te 'n ni 'klee 'le, -ye 'n 'ye nyrugba =de, 'ɔ ni 'o dehvɛ -jɔhvun =de ke gbo. Dehvɛ a -gbe, ε ko 'lii 'nipata ko =mvi -pu, 'ke 'o =no ke, 'v 'cru 'o 'yilenyredvi, 'i 'wle =no 'hvun 'mv gbo, 'u Nyisva tani =tu. ⁴Nyrugba a -gbe, c pue 'yilenɔwlawlu -jɔhvun, ko, 'ɔ 'wle -gvlu 'hvun 'mv gble, ko 'yilenɔhe a gblegleblei =nu, -u -die po, 'c 'ble -gvlu-gav kwa. -Tɔpli =hɔnhin, ni- 'yii 'le -gav a -gbe wlɔn. De i -hen 'nyre, ne- mɔ 'lalu =nu, cc nu. ⁵'Ke 'o nyrugba a -gbe a yigbakla ye, v 'cru 'o 'du. De 'du a -gbe, v -hen 'nyre, nahuin 'ni yree -le 'mv le. Ne- mɔ: 'du gblaka =nu, -c mɔ Babilɔn, no- mɔ 'lalunyrɔ ko 'yilenyredvi 'bii =nu, -i ni no 'klɔ ke a 'dii. ⁶'N 'ye -we ni, -e mɔ, nyrugba a -gbe, c be o Nyisva a nahuin a dablo, dablo a -gbe 'ɔ nyɔ nu, -e 'we =no ye, -te no bɔ 'nuni nu wen 'klee nahuin. Nyisva a nahuin a -gbe, v 'lv o ni, -e nue, v nyi o 'ni =tu, 'ke 'o nahuin 'bii ye, -e mɔ, -Yusu mɔ 'waa Kukɔnyɔ'c ni.

-Te 'n 'yo, -ye i saka 'mv ni 'dɔ. ⁷-Ye Nyisva a lèleenyɔ a -gbe, c le 'mv ni, c no: «De- ko -ti 'i saka -mv 'le?» -Ye c no: «Po 'o nua gbo, 'mv -mv le, de

nyrugba a -gbe, o -hen 'nyre, o ko dehvə -nu 'heen, o ni 'o ke, -e mo dehvə -nu, -e ko 'lii 'nipata ko =mvi -pu. ⁸ Dehvə -nu, -n 'ye, ee o po -hunhlvn. Kee, -te ti ni le 'mu -gbo, e 'ni po -le 'klee lele -hunhlvn. Ti, -i hie 'le, i 'de -huo, e 'mu 'le 'hvc -nu wlcn 'mu -hcn, -o hren 'mu gbo. 'Be -hcn 'le 'mu, 'ke e di 'le gbo-whee 'mu mu. Ti -nu -ko 'yri 'klo -tue la 'le -wlu, ko, -te Nyisva 'cru la 'o nahuin a 'dvi, 'ke 'le 'cruunie -nu 'kwli 'mu, -e mo nahuin -nu, -u ko 'klo yrayru a 'cruunie, ti a -gbe 'yri, e ko la nahuin -ye, -v ko 'dvi 'de la 'cree. Nahuin -nu, -v ko 'dvi 'de la 'cree, 'bu 'ye dehvə a -gbe, i di -nu 'ni saka, -e nue, dehvə a -gbe, ee o po -hunhlvn, kee, -te ti ne 'mu -gbo, e 'ni po -le 'klee lele -hunhlvn, 'plu, 'ke 'le ti gbi 'kwli 'mu, e 'mu lele 'klo 'hri.»

⁹-Ye Nyisva a leleenyɔ a -gbe, o le lele 'mu ni, o no: «Nahuin bu ko -tɔ, -e die nu, v 'mu -tɔpli -gbo a 'muleyriile ko. Dehvə a 'lii 'nipata a -gbe, i -hen 'nyre dugbu 'nipata -nu, -i ko 'lu nyrugba a -gbe, o di 'le ni, i -hen -we 'nyre 'blugbinaanyvu 'nipata. ¹⁰ Blugbinaanyvu a -gbe, 'waa gbleii -hun, nu -de 'klee 'o lele gbata a -gbe ke ni. 'Waa nahuoon -do -ye, no -'kie nie 'o gbata a -gbe ke. Nahuon a 'nipata a noño a ti 'de wen 'o a nyree. 'A ti 'bi nyre 'o, o 'dee bo -wlen 'o. ¹¹ Dehvə -nu, -ee o -hunhlvn po, 'plu -e 'nini po 'klee lele -hunhlvn, ne- mo 'blugbinaanyvu a nahuon a -yehən-yehən a noño. 'Ke e ni o 'le 'blugbinaanyvu 'nipata -nu -heyri. 'Be -hcn 'le 'hvc -nu wlcn 'mu, 'ke e di 'le gbo-whee 'mu mu.

¹² Dehvə a -mvi -pu -nu, -n 'ye, i -hen 'nyre 'blugbinaanyvu -pu. Nu -de wen 'o gbata ke a bie. Kee, Nyisva di -nu -nyi 'kli, -e die nu, v ko dehvə a -gbe 'heen, v 'mu nahuin win ke koo, 'ke 'le ti gbi 'kwli 'mu. ¹³ Blugbinaanyvu -pu a -gbe, v ko 'lu a le-hielee -do. 'Ke 'le 'waa 'kli 'bii 'kwli 'mu, v di dehvə a -gbe -wcn nuu -kvan, -e die nu, e 'mu nahuin win ke koo, ¹⁴ nahuon -nu, -o 'we -no 'Blayu ye, v 'muo ye -wcn. Kee, o -me -ye, o diu 'o wlcn -ha 'hru, -e nue, no- mo kukcnyu a Kukcnyu, no -mo -we bodicpv a Bodic, ko 'kunpv a 'Kun. 'A nahuin, v 'nyo -wcn 'ni kve, 'ke 'le 'waa -wli 'bii ke. O -hru 'le 'mu du, 'o du, 'ke bu kve =no -wcn. 'A -ti, v ko =no 'heen, nu -di 'o 'a yraanyvu a -gbe 'hru wlcn -ha.»

¹⁵-Ye Nyisva a leleenyɔ a -gbe, o le lele 'mu ni, o no: «Niei -nu, -n 'ye, -i ko nua 'mu 'lalunyrc ni 'o, e -hen 'nyre daku 'bii a nahuin, -v ni no 'klo -gbo a 'blugbu 'bii ke, -vv 'briwiin a gbleglei po. ¹⁶ Dehvə a -mvi -pu -me -ye, -n 'ye, i ko dehvə a -gbe 'heen, i di 'lalunyrc a -gbe 'ni yraa. I dio -wcn le -ha -tɔpli 'bii, -e die nu, o 'mu -patapata pue, i 'muo kli, i 'muo di. 'A de -nu, -e di 'o hie, i 'mue 'le na 'mu po. ¹⁷ Nyisva'a ni, -o nue, 'blugbinaanyvu -pu a -gbe, 'vv win 'mu le 'wunwcn, ko, 'vv dehvə -nu -kvan -wcn nuu, -e die nu, dehvə a -gbe, e 'mu nahuin win ke koo. Nyisva nue ni, -e die nu, v 'mu de -nu nu, oo -hva. Dehvə a -gbe, ne- di nahuin win ke koo, e 'mue gba -gbagba, -ti -nu, Nyisva -tu, i 'mu nue.

¹⁸ Nyrugba -nu, -n 'ye, o -me -ye, o -hen 'nyre 'dici gblaka -nu, -o koo 'blugbinaanyvu 'bii win ke, -v ni no 'klo ke.»

Nyisva poo Babilonidɔ a nahuin le yru

18 ¹'Plu de a -gbe, ε 'mv mu -hi, -ye 'n 'ye Nyisva a leleenyɔ -ye, 'ɔ -hɔn 'le yakɔ 'mv. C ni ke 'kli 'dɔ, 'a -ti a 'yi'bvaale 'e nue, -nyre 'e 'be no 'klo 'bii ke, ²'cc 'le gbo 'wɔɔn, c no: «'Dɔ gblaka =nv, -ɔ mɔ Babilon, c bi -hlɔn. Babilon bi -hlɔn 'bii, 'ɔ -he 'kuo -huin a gbonule. 'Kuo -huin a gblegblei, no- ni 'le =no 'kwli 'mv. Nvblt =nv, -u nahuin hvannu nue, kɔ nahuin 'de 'mv nvɛ, ni- ni -we -tuo ke. ³Babilon bi -hlɔn, -e nue, 'a nahuin nue ni, 'waa 'lalude =nv, -ee =nv ke klu, 'e 'see gbo, 'ke 'le 'e ni dakv =de -heyri, kɔ, 'klo 'bii a 'blugbinaanyv, v kɔ =nv 'heen 'v nu -we 'lalu, puplonyv 'bii, 'v -he dekɔnyv, 'ke 'o -tɔpli =nv, -u nahuin ke klu a puple a -ta 'mv.»

⁴'Plu 'ni 'wɔɔn win -ye, 'u 'le yakɔ 'mv -hɔn, 'u le po: «Na nahuin, ba -hɔn 'le 'dɔ =nv 'kwli 'mv. Ne- 'de =ne, 'ba biu 'le -heyri, 'ba nu de 'kuku, -ye a di -we 'ye =svɛ 'dɔ, -e 'we =no ye, -te vv =svɛ a 'yiye nu. ⁵Ba -hɔn 'le 'dɔ a -gbe 'kwli 'mv, -e nue, 'waa de 'kuku -huo ni 'dɔ, kɔ, Nyisva 'de 'waa de 'kuku a -gbe a -ti -wɔɔn -hri. ⁶Bv =tue =nv =svɛ, -e 'we =no ye, -te v nu o nahuin a -svɛ a -tuele. De =nv, v nu o nahuin 'mv, bv nu -we =nv 'a 'wu 'hɔn 'mv. Yru =nv, v poo o nahuin le, bv nu -we =nv 'waa lepoowu 'hɔn. ⁷Bv =tue =nv =svɛ 'dɔ, -e die nu, v 'mv wɔłt le nu, -e 'we =no ye, -te v nu, 'v kɔ -ti a 'yi'bvaale 'dɔ, 'v kɔ -we -tɔpli 'bii =nv, vv -hva. Ke vv 'waa dɔɔnu ye po, v no 'ni, v mɔ nyigblaku ni, 'waa 'dɔ 'de wɔłt le ni, -e 'we =no -tugbanyru ye. ⁸-Te vv le 'lu a le-hiele nu a -ti, tii -do a ti 'yri, 'waa =svɛ a 'yiye 'mv -wlu -tue. 'Kvei, kɔ 'kuiye, kɔ kanu gblaka, -nyrɔɔcɔ -do a -gbe 'mv, 'ke i di -we 'o -wlu =tuu. Na di 'dɔ a -gbe po 'tɔ, -e nue, Kukɔnyɔ Nyisva, no- mɔ 'Klkenunyisva, no- nyu -bati le poo.»

⁹'Blugbinaanyv, -v ni no 'klo ke, -v nu o 'lalu, 'ke 'le 'dɔ a -gbe 'mv, ti =nv -kɔ 'yri 'dɔ a -gbe, c di 'o hiin, 'bv 'ye 'a 'nyanyv, v di 'ni we, v 'mv wɔłt le nu, -e nue, ti -hi o a ti 'yri, -tɔpli 'bii =nv, vv o -hva, v kvi o ni. ¹⁰-Svɛ a 'yiye a -ti, hvannu diu 'ni nu, v 'mv -wɔɔn hren, v 'mv le po: «Popowli -o, popowli -o. 'Dɔ gblaka =nv, -ɔ mɔ Babilon, -ɔ ni o 'kli ke, c bi -hlɔn, 'ɔ nyre 'yi le 'bii. E 'de gbo -wlən, Nyisva a -bati 'i klo.»

¹¹'Klo -gbo a puplonyv, vv -we 'ni we, 'vv wɔłt le nu, 'dɔ a -hlɔnbi -ti, -e nue, nahuon -de 'de 'kle lele -te ni, -ɔ di 'waa -tɔpli -tɔ. ¹²-Tɔpli a -gbe, ni- mɔ: -gvu -tɔpli a gblegblei, kɔ 'yilenɔhe 'bii, kɔ 'yilenɔdani 'plɔplɔ, kɔ 'yilenɔti a gblegblei =nv, -u -die po, kɔ -tɔpli -ye =nv, v nuu dɔnyi 'mv, kɔ =i -ye =nv, v nuu ti 'mv, kɔ =i -ye =nv, v nuu 'plu -tɔpli 'mv, kɔ =i -ye =nv, v nuu -we 'he 'mv. ¹³Puplonyv a -gbe, vv -we plɔ lepluvnyra kɔ hai a gblegblei =nv 'heen, -u hunhrvn po, 'vv -we no plɔ, kɔ 'nyra, kɔ -gbla, kɔ 'flicpupu, 'vv -we bro plɔ, kɔ blablɔ, kɔ -se, kɔ -so-gbe =nv, -see -jri, kɔ =go, kɔ nahuin -ye 'heen. -Tɔpli 'bii a -gbe, nahuon -de 'de 'kle lele 'o ni, -bɔ -tui 'le =nv kwa 'mv. ¹⁴-Ye puplonyv a -gbe, vv 'ni we, 'vv 'dɔ a nahuin le: «-Tɔpli =nv, -u o 'a mv 'tv 'mv le pue, i hin ni. 'A ni kukɔ -tɔpli 'bii, i -we gbo. A 'dee ba 'yi 'kle lele.» ¹⁵Puplonyv 'bii =nv,

-v plo -ploplo, -v -he dekonyu, 'ke 'le 'dīc a -gbe 'mv, -sue a 'yiye a -ti, huanu diu 'ni nu, v 'mv -wɔn hren, v 'mv we, v 'mv wɔl le nu, ¹⁶v 'mv le po: «Popowli -o, popowli -o. 'Dīc gblaka nyre le 'yi. O 'we =nɔ nyrugba ye, -cc 'yilenɔpamani -wɔn pue, -cc 'le -gvlv-tɔpli a gblegblei =nu 'hun 'mv le pue, v nuu -gvlv 'mv kɔ 'yilenɔhe 'heen. ¹⁷'Plu, 'ke 'le ti gbi 'kwli 'mv, -tɔpli 'bii a -gbe, 't -we gbo.»

'Munaanyu kɔ 'waa nyigblaki, kɔ puplonyu 'bii =nv, 'mui 'le ya, kɔ nahuin 'bii =nv, -v ni 'le 'mui 'kwli 'mv, v hren -wɔn, ¹⁸vv 'le le ta. -Te vv 'klees 'le le ta, -ye v 'ye 'dīc =nv, -cc hin a 'nyanyu ni, 'vv 'le win 'yaa, v no: «Dīc =nv, -cc hin, 'dīc =de 'de 'bua, o 'dio ke ye,» ¹⁹vv we, 'vv wɔl le nu, 'vv 'gbo, v no: «Popowli -o, popowli -o. 'Dīc gblaka, o nyre le 'yi. Ba 'ye ke, 'dīc -gbo, -c nue, nahuin 'bii, -v kɔ 'mui, 'v -he dekonyu, 'dīc a -gbe, no- nyre 'yi le, 'ke 'le ti gbi 'kwli 'mv.»

²⁰'A mu nahuin =nv, -v ni 'le yakɔ 'mv, ba nu 'manu, 'dīc -gbo, -c nyre 'yi le a -ti. 'A mu Nyisva a nahuin =nv, kɔ 'a mu -Yusu a -wɔnnaanyu, kɔ Nyisva a winwlɔn-henyu, ba nu 'manu, -e nue, Nyisva a yru klu ni, 'ke 'o -tɔpli 'bii =nv, v nu 'a mu 'mv a -ta 'mv.

²¹-Te de a -gbe, e -hi, -ye Nyisva a leleenyɔ gblaka -ye, o mu ni, 'ɔ 'ba 'hi ci gblaka 'mv, 'ɔ puo 'le 'yru -wɔn, o no: «Ke'e ni, v di nu, v 'mv 'klu nu, v 'mv 'dīc gblaka =nv, -c mɔ Babilɔn 'kwla 'mv po. U 'dee bv 'ye 'klees lele 'dīc a -gbe. ²²Nahuin =nv, -vv -geta bi, 'ke 'le Babilɔnidīc a -gbe 'mv, kɔ nahuin =nv, -vv bre, kɔ nahuin =nv, -vv papaduei bi, kɔ -ŋamv 'heen, v 'dee bv ni 'klees lele -te. 'Ke 'le 'dīc a -gbe 'mv, v 'dee bv 'ye 'klees lele 'srənyɔ -de, v 'dee bv 'wɔn 'klees lele 'hun a win. ²³'Napii 'dee b1 wlun 'klees lele. U 'dee bv 'wɔn 'klees lele 'blt'mupanyɔ kɔ 'a nyro 'heen a win. Ti -hi la a ti 'yri, 'dīc a -gbe a puplonyu -hi la 'o 'klu 'bii a puplonyu 'mv ni, kɔ, 'ke 'o 'e ni -tegbı -de, 'a nahuin 'vv -widé nu, 'vv nahuin kaa. Ne- nue, v 'mv gbo -we 'bii.»

²⁴Nyisva a -bati klt Babilɔnidīc a nahuin ni, -e nue, v ye 'le gbo Nyisva a winwlɔn-henyu kɔ Nyisva a nahuin 'heen a dablo; kɔ, nahuin 'bii =nv, v 'lila le, ke no -tutu ke, Babilɔnidīc a nahuin, nv- niɛ 'le gbo.

19 ¹De a -gbe, -te e -hi, -ye 'n 'wɔn nahuin 'plɔplɔ a win, 'ke 'le yakɔ 'mv, win a -gbe 'u 'le 'yaa. Ke u po: «Ba baa Nyisva. Nɔ-c -a mu waa. -A ni Nyisva a -gbe, no- kɔ -ti a 'yi'bvbua, 'ɔ ni 'klu ke, 'ɔ -hi 'o 'e ni de -de 'mv. ²'A pupo-bati, i 'sii 'o ye, 'e ni ti. 'A -bati a -gbe, i klt 'lalunyrɔ -ni wen ni. 'Lalunyrɔ a -gbe a nunujmli -hun, i nyre nahuin 'bii a 'lu le 'yi, ke no 'klu -gbo ke. Nyisva -tuo =sue, -e nue, o 'la Nyisva a -kvannunyu.» ³Ke vv lele po, v no: «Ba baa Nyisva, -e nue, 'dīc =nv, v po 'tɔ, 'a 'nyanyu =nv, aa 'ye, v 'dee bv nyra gbo gbe.» ⁴-Te v po 'klees le, -ye nyigblaki a (24) -wlv -tu 'o -hen -ni wen, v kɔ -tɔpli -hen -ni wen, -u -hvnhlvn po, v bla gbo kwli, 'ke 'o Nyisva ye, -ɔ ni 'o 'a gбata ke gbo. Ke vv po, v no: «E mɔ -teɛ, ba baa Nyisva.»

Nahuon =nv, -ɔ 'we =nɔ 'blayu ye, no- kɔ 'blt'mupaałe a le'mimre

⁵-Te de a -gbe, e -hi, -ye 'nu 'wɔn win, 'u 'le Nyisva a gbata ke 'mv -hɔn, 'u le po: «A 'bii =nv, -v mɔ Nyisva a -kvannunyu, kɔ 'a mu =nv, -v nyo 'o

=tuu, nyigblakı, kɔ nahuin, -v 'de gbaale kɔ, ba baa -a ni Nyisua,» ⁶'plu 'ni 'wɔn lele nahuin 'plɔplɔ a win, win a -gbe 'u 'wlu, 'i 'we =nɔ 'nie gblaka a -gli ye, -u 'plu, 'i 'we lele =nɔ ye, -te -te be 'nini =ma wen. -Te 'n po 'o nua gbo, ke vu po, v nɔ: «Ba baa Nyisua, -e nue, -a ni Kukɔnyɔ, -c mɔ 'Kl̄kenunyisua, nɔ- kɔ nahuin win ke. ⁷-Ba kɔ plɔ a bleele, -ba nu 'manu, -ba bɔɔ, -e nue, ti nyre 'o =o, -i kɔ 'yri 'Blayu di 'o 'a nyrvugba 'bli 'mu paa ('a nyrvugba =nu, -c mɔ Nyisua a daku). 'A nyrvugba a -gbe, o -we -wɔn, 'c nyo -pre. ⁸U -nyi 'a nyrvugba a -gbe 'hru, 'ke bɔ pue 'yilenɔwlawlu =nu, -vu wln, 'plu -v 'de sru ni.» 'Yilenɔwlawlu a -gbe, de v =hen 'nyre, ne- mɔ 'yilenɔ-tɔpli =nu, Nyisua a nahuin, v nu.

⁹-Ye Nyisua a leleenyu -de, nɔ- le 'mu, c nɔ: «'Crie, 'ke 'le 'cruirie 'kwli 'mu, -e mɔ: Plɔ a bleele 'ke 'o nahuin =nu -wɔn, Nyisua da, 'ke bu di 'le, -e die nu, v 'mu 'Blayu a -gbe a 'bli'mvpaale a didide di.» -Ye o le lele 'mu ni, c nɔ: «-Tl -gbo, 'nu =tu, i mɔ -ti a -tee ni, -e nue, 'ke i -hɔn 'le Nyisua wlɔn 'mu.»

¹⁰Bɔ po 'klee le, -ye 'n bla =nɔ ye gbo kwli, 'ke 'o 'a baale a -ta 'mu. Kee -ye o le 'mu ni, c nɔ: «=Ni nue 'le, -e nue, 'mɔ mɔ Nyisua a -kvannunyɔɔ ni, -e 'we =nɔ ye, -te -n nu, =nt 'ya Nyisua a -kvannunyɔ 'mu, -n kɔ -na 'bienu =nu 'heen, -v kuo wintɛ =nu =wlu ye, -Yusu tɔɔ =nu. 'A -ti, Nyisua, nɔ- -bo baa.»

Winte a -gbe, -Yusu tɔɔ nahuin, ne-ε Nyisua a winwlɔn-henyu 'kli -nyi.

-Yusu, nɔ- c -tu c -nɔ 'o -so puɔpu =nu ke gbo

¹¹De a -gbe be -hi, -ye 'n 'ye yakɔ ni, 'c 'ca wlɔn, kɔ, 'ni 'ye -we -so puɔpu, 'c 'hru ye, nahuon -de, 'c 'ya 'o -so puɔpu a -gbe ke. Nahuon a -gbe, 'a 'du mɔ -Hapunahuon, -c -hapude nu. 'A tu a -wunwɔn ε 'sii 'o ye, kɔ, 'a pupo-bati 'i 'sii -we 'o ye. ¹²'A 'yii 'we =nɔ nahru ye, 'c =tu 'klavn.i a gblegblei 'lu le, 'v 'cru 'o =nɔ 'du ke. Nahuon -de 'de 'du a -gbe yi, 'be 'de o -do. ¹³'A wlawlu =nu, o pue, v mɔ dablo -gbugbe. Nahuon a -gbe, 'a 'du mɔ «Nyisua a Winte.» ¹⁴Nyisua a leleenyu =nu, -v mɔ 'a 'sɔyuo, nu- nyo -wɔn kue. 'Ke v ni 'o -se puɔpu kle, 'v pue wlawlu puɔpu, -i 'de sru ni. ¹⁵-Hɔtuplie, ne-ε 'le =nɔ wlɔn 'mu -hɔn. Ne- o di nu, c 'mu 'o 'klo -gbo a daku 'bii =nu 'hru wlɔn -ha, -v nyo ye -wɔn. O diu ke kɔɔ win, 'ke 'le 'kli a keninie 'kwli 'mu, o 'mu kli na, -e 'we =nɔ tiyɔ =nu ye, vu resen daa, vu ke yii, 'ke 'le 'hɔɔ wlɔn, -e die nu, v 'mu 'a 'nie =nu nɔ 'mu nuu. ε -hen 'nyre, -a ni 'Kl̄kenunyisuaa po yru 'dɔ. ¹⁶Nahuon a -gbe, v 'cru 'a 'du ni, 'ke 'o 'a wlawlu ke, kɔ, 'ke 'o 'a 'pɔ ke. 'A 'du a -gbe, v 'cru, nu- mɔ: Bodιɔpu a Bodιɔ, kɔ kukɔnyu a Kukɔnyɔ.

¹⁷'Plu de a -gbe, ε 'mu mu -hi lele, 'ni 'ye Nyisua a leleenyu -ye, 'c nyra gbo, 'ke 'le 'yru 'yi 'mu, 'c 'le win 'yaa, 'c nuvbl 'bii =nu da, -i 'we =nɔ kei ye. 'Ke o nyi ye po, c nɔ: «Ba 'kukue le, a 'mu le'mimre a didide =nu di, Nyisua pie 'a mu. ¹⁸Ba di 'le, ba di 'blugbinaanyu =nu, -v 'ku a -plahui.

Ba di -we 'sçyuo =nv, -v 'kv, kɔ 'waa nyigblakı a -plahvun. Ba di -we -se kɔ nahuin =nv, -v nye naa, kɔ nahuin 'bii =nv, -v 'kv a -plahvun. Ba di -we =go, kɔ nahuin =nv, -v 'de =go, nyigblakı, kɔ nahuin, -v 'de gbaale kɔ a -plahvun.»

19 'Plu 'nɪ 'ye dehvæ -ni wen, kɔ 'klɔ -gbo a 'blugbinaanyu. 'Waa 'sçyuo 'kukue le, -e die nu, nahuon =nv, -ɔ 'ya -so puɔpu a -gbɛ ke, v 'muo -wɔn -wɔn, ɔ kɔ 'a 'sçyuo 'heen. 20 'Plu 'v kli dehvæ a -gbɛ, ɛ kɔ hwinwlɔn-henyɔ -ni wen 'heen. Hwinwlɔn-henyɔ a -gbɛ, nɔ-ɔ ni, -ɔɔ o 'ŋmileka-tɔpli nu, 'ke 'o dehvæ a -gbɛ ye. Ke'e ni, ɔ nu, 'ɔ kaa o nahuin, -e die nu, v 'mue ke ween, 'ke bu -tue =nv dehvæ a -gbɛ a yriile, kɔ, v 'mv tuyu =nv kwli ye gbo bla. -Te v kli dehvæ a -gbɛ, ɛ kɔ hwinwlɔn-henyɔ a -gbɛ 'heen, v 'diu 'la, 'v pu 'le 'hvɔ gblaka =nv wlɔn, -ɔ kɔ wlɔn na ni 'le, -ɔ 'nuni jre gbe, ɔ kɔ 'nv =nv 'heen, -vv nahuin le 'lila. 21 Dehvæ a 'sçyuo a -gbɛ, v -me -ye, nahuon =nv, -ɔ ni 'o -so ke gbo, ɔ nu -hɔtiplie, -ɛɛ 'le =nv wlɔn 'mv -hɔn, 'ɔ 'lv, nvbli 'bii 'i -we ti ke, 'i di 'waa 'kvukukui a -gbɛ -didi, 'i =mra.

'Yri a (1000) 'milowɔ a -ti

20 1-Te de a -gbɛ, ɛ -hi, -ye 'n 'ye Nyisva a leleenyɔ -ye, 'ɔ -hɔn 'le yakɔ 'mv, 'ɔ di nɔ -tutu ke. Nɔ- 'ble 'maju a 'yee =nv kwa, ɔɔ nu, 'ɔ 'hvɔ =nv, -ɔ hren 'mv gbo a 'maju =gba, 'ɔ 'ble -we 'cun gblaki kwa; 2 'ɔ mu, 'ɔ kli dɔhre -ni wen, -e mɔ hre 'ka =nv, -e mɔ Satan, -ɔ mɔ 'kuo -hvun a nyigblaka; Nyisva a leleenyɔ a -gbɛ 'ɔ mvɔ, -e die nu, 'ɔ 'mv 'le 'cun a -gbɛ wlɔn ni, 'ke 'le 'yri a (1'000) 'milowɔ 'kwli 'mv. 3 -Te Nyisva a leleenyɔ mvɔ, -ye 'ke ɔ puo 'le 'hvɔ a -gbɛ wlɔn, 'ɔ po 'o 'maju 'o, 'plu 'ɔ nu 'maju a 'yee, 'ɔ =gbv, 'plu 'ɔ -tu 'o yriile, -e die nu, ɔ 'ni -han 'hri, ɔ 'ni -han 'klee lele 'klɔ -gbo ke a nahuin mu kaa. 'Yri a (1'000) 'milowɔ 'bɔ -hi, -ye v dio gbo 'ni te, 'ke 'le ti gbi 'kwli 'mv.

4 De a -gbɛ, -te ε -hi, -ye 'n 'ye -batipogbati, nahuin 'v ni ke gble, Nyisva 'ɔ -nyu 'kli, 'ke bu poo nahuin -bati le. 'Plu 'nɪ 'ye -we Nyisva a nahuin, -v 'kv a -hihi. Nahuin a -gbɛ, v 'be la 'o 'waa 'li le, -e nue, v kuo la winte =nv ye =wlu, -Yusu tɔɔ la =nv, kɔ, 'vv la Nyisva a -ti -tu. U -me -ye, v 'de la dehvæ a -gbɛ kwli ye gbo bla, kɔ, 'v 'die ke ween, 'ke bu -tue =nv dehvæ a -gbɛ a yriile, 'ke 'o 'waa yigbakli ye, kɔ 'ke 'o 'waa dabvi ke. -Ye 'n 'ye ni, -e mɔ, v ni lele 'klɔ, v kɔ -Yusu 'Klisu 'heen, 'v kɔɔ nahuin win ke, 'ke 'le 'yri a (1'000) 'milowɔ 'kwli 'mv. 5 Nahuin a -gbɛ, nv- mɔ ye-henahuin, -v -hɔn 'le 'kvukunyu -heyri 'mv, -v 'hri 'klɔ. Nahuin -ye =nv, v -me -ye, v 'de 'klɔ a 'hri. 'Yri a (1'000) 'milowɔ =nv, ni- di -hi, 'plu v 'mv -we 'klɔ 'hri. 6 Plɔ a bleele 'ke 'o nahuin =nv -wɔn, -v mɔ ye-henahuin, -v -hɔn 'le 'kvukunyu -heyri 'mv, -v 'hri 'klɔ. Nyisva pu ke 'pia, 'ke 'o 'a -gbɛ a -ta 'mv. U 'dee bu 'kv -do 'hɔn a kɔ. U di 'ya -cohluṇpinyu, 'ke 'o Nyisva kɔ -Yusu 'Klisu 'heen ye, v kɔ -Yusu 'Klisu 'heen, v 'mv nahuin win ke kɔɔ, 'ke 'le 'yri a (1'000) 'milowɔ 'kwli 'mv.

-Te Nyisva di 'o Satan 'hru wlɔn -ha

⁷'Bia Satan, 'bɔ nu 'yru a (1'000) 'milowɔ, 'ke 'le 'cun a -gbe wlɔn, -ye u tɔ gbo, v 'muo 'le 'hɔc =nu wlɔn -ha. ⁸ɔ di 'ni 'hri, ɔ 'mu mu, ɔ 'mu lele 'klo -gbo a daku 'bii a nahuin kaa. Daku a -gbe, 'a 'du mɔ Gogv, kɔ Magogv 'heen; ɔ 'mu le 'kukue, -ɛ die nu, v 'mu Nyisva tu -wɔn mu -wɔn. U di 'ni -huo, -ɛ 'we =no 'yru nua 'mu a 'pvhɔn ye. ⁹-Te 'n 'yu, -ye u 'see 'klo 'bii -gbo ke gbo, 'v =glala 'le -tegbı =nu, Nyisva a nahuin ni 'le, kɔ 'du =nu, Nyisva nue 'mu. -Te v =gluv 'klee 'le, -ye na -hɔn 'le yako 'mu, 'ɔ -wɔ nahuin 'bii a -gbe gbo, -v =glala 'le Nyisva a nahuin. ¹⁰Satan =nu, -ɔ nyu o kaa, ɔ -me -ye, v klo ni, 'v puo 'le 'hɔc gblaka =nu wlɔn, -ɔ kɔ wlɔn na ni 'le, -ɔ 'nuni jre gbe, ɔ kɔ 'nu =nu 'heen, -vv nahuin le 'lila. -Tegbi =nu, v puo 'le, 'kee ni, v po -we 'le dehvɛ kɔ hwinwlɔn-henyɔ -ni wen 'heen. 'Kee ni, v di 'le =sue 'yee, 'ɛ ni ti, 'tɔ 'mu kɔ -nyre 'mu.

-Te Nyisva di nahuin 'bii -bati le poo

¹¹-Te de a -gbe, ɛ -hi, -ye 'n 'ye -batipogbata gblaka puɔpu, nahuon 'ɔ niu 'le wlɔn gbo. -Tutu kɔ yako 'heen, v 'wan ni, 'ke 'o =no ye. Nahuon =de 'dees bɔ 'yi 'klee lele. ¹²'Plu 'ni 'ye nahuin 'bii =nu, -v 'kv, nyigblakı, kɔ nahuin, -v 'de gbaale kɔ, 'v ni 'o gbata a -gbe ye, 'plu nahuon =de 'ɔ kla 'crunie =de ye, 'ɔ kla -we 'crunie -ye ye, -ɛ mɔ nahuin =nu, -v kɔ 'klo yrayrv a 'crunie. -Te v kla ye-hecrunie ye, -ye Nyisva poo nahuin =nu le -bati, -v 'kv. O puu le -tee a -bati, -ɛ 'we =no ye, -te 'waa 'yrinaabv ni la 'mu, kɔ, -te v nu la 'a 'crule, 'ke 'le ye-hecrunie a -gbe 'kwli 'mu. ¹³Mɔ, nahuin =nu, -v 'kvv 'nie 'mu, 'nie tuv gbo, mɔ, 'kvkvɛ, kɔ 'kuopv a 'bri, i te -we nahuin =nu gbo, -v ni 'le, Nyisva 'ɔ poo v 'bii -bati le, -ɛ 'we =no ye, -te 'waa nunu-tɔpli ni la 'mu. ¹⁴'Plu 'v po 'le 'kukue kɔ 'kuopv a 'bri, 'ke 'le 'hɔc gblaka =nu wlɔn, -ɔ kɔ wlɔn na ni 'le, -ɔ 'nuni jre gbe. 'Hɔc a -gbe, no- mɔ nahuin =nu, -v di 'kv -do 'hɔn a kɔ a gbonule. ¹⁵'E ni nahuon, -ɔ kɔ 'du 'de 'le nahuin =nu, -v kɔ 'klo yrayrv a 'crunie 'kwli 'mu ni, 'ke v puo -we 'le 'hɔc gblaka =nu wlɔn, -ɔ kɔ wlɔn na ni 'le, -ɔ 'nuni jre gbe.

Nyisva di nu yako yrayrv kɔ -tutu yrayrv

21 ¹'Plu de a -gbe, ɛ 'mu mu -hi, -ye 'n 'ye lele yako yrayrv kɔ -tutu yrayrv 'heen. Ye-heyakɔ kɔ ye-he-tutu, i 'wan la ni, 'yru 'v 'de 'klee lele -te ni. ²'Plu 'ni 'ye -we Nyisva a 'du ci gblaka. 'Dɔ a -gbe, no- mɔ Jrusredɔ yrayrv, 'ɔ 'hru ye. 'Dɔ a -gbe, 'ke ɔɔ 'le yako 'mu -hɔn, 'ke 'le Nyisva -wɔn, 'ɔɔ ɔɔ -tutu ke -tu. Nyisva nue ni, 'dɔ a -gbe 'ɔ ɔɔ 'yi le, -ɛ 'we =no nyrugba ye, -ɔ pue 'yileno-tɔpli 'hvin 'mu le, -ɔ -we -wɔn, 'ke bɔ mu 'a tɔ ye 'mu 'be, 'ke 'le 'bl'mvpaale 'mu. ³'Plu 'ni 'wɔn wintɛ, 'ɛɛ 'le gbata a -gbe ke 'mu -hɔn, 'ɛɛ 'wlu. Ké ee po: «Ba 'ye kɛ, 'ke Nyisva 'ti 'le nahuin =nu -gbahlɔn. O di 'o =nu -wɔn 'ni ni. U di 'ya 'a daku, ɔ -me -ye, ɔ 'mu 'waa

Nyisva 'mu 'ya. ⁴No- di =nu 'yi -hlɔn le 'hran. U 'dee bu 'kv 'klee lele. U 'dee bu ni 'klee 'le lele 'kuiye -gbahlɔn. U 'dee bu we 'klee lele. 'Waa 'hvun a de =de 'dee be kla 'klee lele. -Tɔpli 'kù di 'ni 'wan..»

⁵'Plu nahuon =nu, -ɔ ni 'o gbata a -gbe ke, ɔ no: «Ye ke, 'n nye 'ni nu, -tɔpli 'bii, i 'mu -tɔpli yrayru -he..» -Ye ɔ no: «-Tl -gbo, 'n di =tu, 'cru, -e nue, i mo -tu a -tee ni, hi 'di 'le -gbahlɔn ni..» ⁶-Ye ke ɔ lele po, ɔ no: «-Kvan -we -wɔn. 'Mɔ =tu 'e ni de =de -wlu. 'N ni la 'klɔ, 'plu 'e ni de =de 'e nue. 'N -do a -gbe, 'mɔ ni, -ɔ di -we 'e ni de =de 'lu -yra. -Tɔpli 'bii, i di gbo 'ni -we, klee, 'n 'kia die 'klɔ ni. 'E ni nahuon, 'nie'natuu nu, 'n dio -nyi 'nie -gbvugbe. 'Niedu a -gbe, 'n di =no -nyi, e di ye 'we 'nie =nu, ti a pepe, -ee 'le -tutu gbo 'mu -hɔn, -ee -tvnahuin 'klɔ yrayru =nu -nyi, -ɔ 'nuni -we 'le. ⁷'E ni nahuon, -ɔ 'nuni di sia, 'ke 'o 'na =wlu a yekuole a -ta 'mu, 'n di =no -tɔpli a -gbe 'ni -nyi. 'Mɔ di 'a Nyisva 'mu 'ya, ɔ -me -ye, ɔ 'mu 'na 'yu 'mu 'ya. ⁸Kee, nahuin =nu, -v mɔ hvannvnyv, kɔ nahuin =nu, -v 'de 'mu =wlu ye kuo, kɔ nahuin =nu, -v kɔ =wlɔ nyre 'yi le, kɔ =v -ye =nu, -vv nahuin 'la, kɔ =v -ye =nu, -vv 'lalu nu, kɔ =v -ye =nu, -vv -widé nu, kɔ =v =nu, -vv =wehui kli, kɔ hinyv 'bii, v 'bii a -gbe, 'ke v diu 'le 'hvɔ gblaka =nu wlɔn po, -ɔ kɔ wlɔn na ni 'le, -ɔ 'nuni jre gbe, ɔ kɔ 'nv =nu 'heen, -vv nahuin le 'lila. 'Ke 'le -tegbi a -gbe, 'ke nahuin 'le 'kvu -do 'hɔn a kɔ..»

Nyisva a -dɔ yrayru, -ɔ mɔ Jrusre a -ti

⁹'Plu Nyisva a leleenyɔ =nu, 'ɔ di 'o 'mu 'hvun 'mu. 'Ke ɔ ni wen 'le Nyisva a leleenyv 'nipata =nu -heyri, -v 'ble -gauwu 'nipata =nu kwa, -i kɔ 'kwli 'mu =suə a 'yiye a gbleii 'nipata =nu, i 'yii 'le. -Te ɔ di 'le, -ye ɔ le 'mu ni, ɔ no: «Di 'le, 'mu -mu nyrugba =nu tɔɔ, 'Blayu di kɔ (-ɔ mɔ nyrugba =nu, -ɔ mɔ Nyisva a nahuin)..» ¹⁰'Plu Nyisva a -Hihiu 'v kɔɔ 'mu win ke 'bii, Nyisva a leleenyɔ a -gbe 'ɔ gba 'le 'mu dvgba -petu =de 'lu, 'ɔ tɔɔ 'mu Jrusredɔ, -ɔ mɔ Nyisva a dɔɔ. 'Dɔɔ a -gbe, 'ke ɔ 'le yakɔ 'mu -hɔn, 'ke 'le Nyisva -wɔn, 'ɔɔ no -tutu ke =tu. ¹¹'Dɔɔ a -gbe, ɔɔ 'ni wltn 'dɔ, -e 'we =no 'yilenɔhɔ =nu ye, vv sasvpu daa, 'ɔɔ -we wlun, -no 'yila. Nyisva a -ti a 'yi'bubvaa ni, -ee le wvwnwlen nu. ¹²U nu -mli, 'v -ha 'dɔ a -gbe ye. -Mli a -gbe, i 'gboklo 'mu ni, kɔ, 'i hren 'klɔ. 'Majii (12) -pu =tu 'o 'hɔn, ni- ni 'le -mli a -gbe 'kwli 'mu. 'Maji a -gbe, ni- kɔ 'yri nahuiin 'o naa, 'vv 'dɔɔ 'mu pa. Nyisva a leleenyv -pu =tu 'o 'hɔn, nu-v 'maji a -gbe 'yie =tu. 'Ke 'o 'maji a -gbe 'yri, 'ke v 'cru 'o Yisraekvɛ a -tugbu -pu =tu 'o 'hɔn =nu a 'dɔi a -dodo. ¹³'Dɔɔ a -gbe a -mli a 'piaa -do ke, 'majii ta ni 'o: ta 'ke 'le 'yru a 'hrule 'mu, ta 'ke 'le 'yru a paale 'mu, ta 'ke 'le 'lu ye, ta 'ke 'le -hlɔn ye. ¹⁴'Ke 'le -mli a -gbe bu gbo, v po 'le 'hee -pu =tu 'o 'hɔn. 'Ke 'o 'he a -gbe ke, v 'cru 'o 'Blayu a -wɔnnaanyv =nu a 'dɔi a -dodo.

¹⁵Nyisva a leleenyɔ =nu, -cc 'le 'mu -wɔn 'pree, ɔ 'ble kwa 'miside, v nuu -gvlu 'mu, -e die nu, ɔ 'mu 'dɔɔ 'misi, kɔ 'a 'maji, kɔ 'a -mli 'heen. ¹⁶'Dɔɔ a 'pui -hen a -gbe, i wunween 'mu le. Nyisva a leleenyɔ a -gbe, ɔ nu 'a

'misiide, 'ɔ 'misi 'ɔd =nu. 'Dio a -gbe a lehinhren, ε mɔ 'metriwi a (200) -hɔtruwu 'hɔn a gblei a (12'000) 'milowu -pu =tu 'o 'hɔn. 'A lehinhren, kɔ 'a kle'bubua, kɔ 'a 'klɔhinhren, i mɔ dee -do. ¹⁷'Plu Nyisua a leleenyc 'ɔ 'misi -mli a -gbe a 'klɔhinhren. 'A 'klɔhinhren a -gbe, ε mɔ -hɔn 'o -jiomu 'yri 'mv, -bo ye -ŋle, 'a gblei a (144) -wlu 'nipata =tu 'o -hen. Ⓛ 'misi e ni, -ε 'we =nɔ ye, -te nahuiin -tɔpli a 'misile nu. ¹⁸'Hedv =nu, v nu, 'v po -mli a -gbe, 'a 'dv mɔ sasupu. 'Dio -me -ye, v nu -tee a -gulv, 'v puo, 'ɔ wln, -ε 'we =nɔ 'yila ye. ¹⁹-Mli a -gbe a bugbo, v nu 'yilenɔhe a gblegblei, 'v pui.

Ye-hehiɔ, v nu, 'v =tu 'a pupue -wlu, v nylo daa sasupu,
 'hui a 'hɔn a nɔcɔ, 'v nylo safili daa,
 ta a nɔcɔ, 'v nylo kasidvanu daa,
 -hen a nɔcɔ, 'v nylo emelodı daa,
²⁰ -hun a nɔcɔ, 'v nylo sadonisi daa,
 -huonno a nɔcɔ, 'v nylo salidvanu daa,
 'nipata a nɔcɔ, 'v nylo klisolitı daa,
 -yehen-yehen a nɔcɔ, 'v nylo belih daa,
 seledo a nɔcɔ, 'v nylo topasi daa,
 -pu a nɔcɔ, 'v nylo klisoplası daa,
 -pu =tu 'o -do a nɔcɔ, 'v nylo hiaseti daa,
 -pu =tu 'o 'hɔn a nɔcɔ, 'v nylo ametisiti daa.

²¹'E ni 'maju mɔ 'cihi' vvv 'yilenɔhi daa. 'Dio a 'hru -me -ye, v nu -tee a -gulv. Nu- v po 'o =nɔ wln, 'vv wln -nɔ 'yila.

²²'Ke 'le 'dio a -gbe 'kwli 'mv, 'n 'de 'le Nyisua a 'kagblaka 'ye, -ε nue, Kukɔnyɔ Nyisua a -gbe, -ɔ ni 'kli ke, kɔ Nahuon =nu, -ɔ 'we =nɔ 'blayu ye, 'waa -gbe, v ni ke -tuo. Nu- mɔ Nyisua a 'kagblaka. ²³'N 'ye -we ni, -ε mɔ, 'yru kɔ -hɔpv 'heen, i ni wln -le 'klee lele 'le 'dio a -gbe 'mv. 'Waa wunwlen 'ni -he -le nahuin 'mv, -ε nue, Nyisua a -gbe a -ti a 'yi'bubua, ne-ε wln, 'Blayu 'vv -we nahuin -nyre -nyi, 'ke 'le 'dio a -gbe 'kwli 'mv. ²⁴-Nyree -do a -gbe, ε die 'ni nu, 'klɔ 'bii -gbo a dakv, v 'mv le na, 'ke 'le 'dio a -gbe 'kwli 'mv. 'Blugbunaanyu 'bii -gbo, -v ni nɔ 'kli ke, v di 'le 'dio a -gbe 'mv 'ni pa, v 'mv 'waa 'kli 'bii Nyisua -nyi. ²⁵'Dio a -gbe a 'maji, i di wln le 'ni -ga, -nyrɔwo a -gble 'kwli 'mv. Gbe, v 'ni pui -le 'o =o, -ε nue, 'tɔ 'ni -wɔn -le 'klee lele ni. ²⁶Dakv a gblegblei, v di 'le 'klɔ -gbo a -ti a 'yi'buaale kɔ 'a -hapv-tɔpli 'bii 'ni ya, v 'mui 'le 'dio a -gbe 'mv paa, v 'mui Nyisua -nyi. ²⁷'Yilenɔre-tɔpli -me -ye, i 'dee bi pa 'le. Nahuin =nu, -v kɔ =wln nyre 'yi le, kɔ hinyu 'heen, v 'dee bu pa -we 'le. Nahuiin -do =nu, -v di 'le pa, nu- mɔ nahuin =nu, -v kɔ 'dvi v 'cru 'le 'Blayu a 'cruinie =nu 'kwli 'mv, -ε mɔ nahuin =nu, -v kɔ 'klɔ yrayrv a 'cruinie.

22 ¹-Te de a -gbe, ε -hi, 'plu Nyisua a leleenyc a -gbe, 'ɔ tɔɔ 'mv 'nie =nu, -ε nahuin 'klɔ yrayrv -nyi. Eε 'ni wln, -nɔ 'yila. 'Ke εε 'le Nyisua a gbonule kɔ 'Blayu a gbonule 'mv -hɔn, ²'εε -hi, 'ke 'o 'dio a -gbe a 'hru a -heyri 'mv. Tugbe =nu, -ε kɔ 'kui nahuin 'klɔ yrayrv -nyi, -ɔ 'nini

-we 'le, 'ke ε =gaa 'o 'nie a -gbe nva 'mv. 'Nie a -gbe a 'pui 'hɔn =nu ke, 'ke ε =gaa 'o. Εε nu 'kuituwu -pu =tu 'o 'hɔn, 'ke 'le 'yru 'kwli 'mv, -ε =hen 'nyre tuwawo -do, 'ke 'le yako 'kwli 'mv. 'A hai mɔ =wəhu ni, i 'nye nu, daku a nahuin 'bii a 'kvei 'u -we. ³-Tɔpli =nu, Nyisva po 'jɔ -wɔn, i 'dee bi ni 'le 'dɔ a -gbe 'kwli 'mv.

Nyisva kɔ 'Blayu 'heen, 'waa bodiɔgbata, nɔ- di 'le 'dɔ a -gbe 'kwli 'mv ni, kɔ, 'a nahuin =nu, v dio 'ni baa, ⁴v 'mv 'a yigbakla 'ye, v 'mv 'a 'du 'cru, 'ke 'o 'a nahuin =nu a yigbakli ye. ⁵'Tɔ 'dee bɔ -wɔn 'kleɛ lele. 'Napti kɔ 'yru 'heen, i 'dee bi -he 'kleɛ lele nahuin 'mv, -ε nue, Kukonyɔ Nyisva a -gbe, nɔ- di wlun, c 'mu -nyre -nye. Nyisva kɔ 'a nahuin 'heen, nu- di 'o gbata ke gbo ni, -te 'klɔ te ye gbo.

-Yusu di 'le lele 'ni di

⁶-Ye ke Nyisva a lèleenyɔ a -gbe, cɔ 'mv ye po, c no: «-Tl -gbo, 'nu =tu, i mɔ -ti a -tɛe ni, h̄i 'di 'le -gbahlɔn ni. Kukonyɔ Nyisva, cɔ 'a winwlɔn-henyv 'a -Hiihiu 'ni -nye, -ε die nu, v 'mv 'a -ti =tu. Nɔ- c tu, -c le 'a lèleenyɔ, -ε die nu, c 'mv 'a -kvannunyv -tɔpli =nu tɔ, -i -we le ke nunue.» ⁷-Ye ke -Yusuu po, c no: «Ba po 'o nva gbo. 'N -we le ke 'ledidie. Plɔ a bleels 'ke 'o nahuin =nu -wɔn, -vu 'crunie -gbo a wintɛ 'o =tuu, -ε nue, Nyisva a -gbe, nɔ- tu e nahuin.»

⁸Mɔ Saan ni, -c 'wɔn -tɔpli a -gbe, 'plu -c 'yi. -Te 'n 'wɔn -tɔpli 'bii a -gbe, kɔ, 'n 'yi, -ye 'n bla gbo kwli, 'ke 'o Nyisva a lèleenyɔ =nu ye, -c tu 'mv, -ε die nu, 'muo baa. ⁹Kee -ye c le 'mv ni, c no: «Ni nue 'le, -ε nue, 'mɔ mɔ Nyisva a -kvannunyɔ, -ε 'we =nu ye, -te -n nu, =ni 'ya Nyisva a -kvannunyɔ 'mv, -n kɔ -na 'bienu Nyisva a winwlɔn-henyv 'heen, kɔ nahuin =nu 'heen, -vu 'crunie -gbo a wintɛ 'o =tuu. 'A -ti, =ni baa 'le 'mv. Nyisva, nɔ- -bo baa..»

¹⁰Ke cɔ lele 'mv ye po, c no: «Wintɛ =nu, -n 'cru nɔ 'crunie -gbo 'kwli 'mv, Nyisva, nɔ- tu e -mv. 'A -ti, =ni -hli 'le -tɔpli a -gbe, kee, tu i nahuin, -ε nue, -tɔpli a -gbe, 'ke 'le ti gbi 'kwli 'mv, i di -wɔn mue 'lu. ¹¹Nahuon 'bɔ ni 'o, 'bɔ nue de 'klan a nunue 'mv, -ye bɔ 'cipi 'o de 'klan a nunue. Nahuon 'bɔ ni 'o, 'a 'yrinaabu 'b̄i 'de 'o ye 'sii, -ye bɔ 'cipi 'o -tɔpli =nu a nunue, -i 'de 'o ye 'sii. Nahuon 'bɔ ni 'o, 'bɔ de =nu nu, Nyisvaa -hva, -ye bɔ 'cipi 'o -shapudɛ a -gbe a nunue. Nahuon 'bɔ ni 'o, 'bɔ 'sii 'o ye, 'ke 'o Nyisva ye, -ye bɔ 'cipi 'o ye'siile, 'ke 'o Nyisva ye.»

¹²-Ye ke -Yusuu lele po, c no: «Ba po 'o nva gbo, 'n -we le ke 'ledidie. 'Nu 'le ya -hapu-tɔpli, -ε die nu, 'ɛ ni nahuon, 'bɔ ni 'o, 'muu =nɔ -nyi, -ε 'we =nu ye, -te c nu -kvan a nunue. ¹³Mɔ =tu 'ɛ ni de =de -wlu. 'N ni la 'klɔ, 'plu 'ɛ ni de =de 'ɛ nue. 'N -do a -gbe, 'mɔ ni, -c di 'ɛ ni de =de 'lu -yra. -Tɔpli 'bii, i di gbo 'ni -we, kee, 'n 'kɪe die 'klɔ ni.

¹⁴Plɔ a bleels 'ke 'o nahuin =nu -wɔn, -v 'we =nɔ nahuin =nu ye, -vu 'waa wlawli yra, 'u 'le 'wu. Nu- kɔ 'hru, 'ke -bu pa 'le Nyisva a 'dɔ a -gbe 'mv, v

'mv tugbe a 'kui =nu di, -u -tunahuin 'klɔ yrayru =nu -nyi, -ɔ 'nini -we 'le.
 15 ñjml'i'yilenyrenyu, -v yraa Nyisva, kɔ =v -ye =nu, -vv -widɛ nu, kɔ =v -ye
 =nu, -vv 'lalu nu, kɔ =v -ye =nu, -vv nahuin le 'lila, kɔ =v -ye =nu, -vv =wehi
 kli, kɔ =v -ye =nu, -vv hi 'du, 'ke v di 'o -patu 'mv hree. Gbegbe, v 'dee bv
 pa 'le 'dɔ a -gbe 'mv.

16 'Mɔ -Yusu'u ni, -ɔ lee nɔ 'na leleenyɔ, -e die nu, ɔ 'mv 'a mv -ti a -gbe
 ye =tu, 'ke 'le 'a mv Nyisva a nahuin -gbahlɔn. 'Mɔ mɔ nahuon =nu, aa -pre,
 -ɔ di la 'le bodɔ Dafidɔ a -tugba 'mv 'hru. 'Mɔ mɔ -we -nyregblyahroye
 =nu, -ee wlñ -tee.»

17 Kε Nyisva a -Hiihu, kɔ 'bl'mvpanyrɔ =nu, vv po, -e mɔ: «Di 'le!» 'A mv
 =nu, -v po 'o nua gbo, ke ba po -we: «Di 'le!» 'A mv =nu, 'nie'natvu nu, ba
 di 'le, a 'mv 'niedu =nu 'na, -ee nahuin 'klɔ yrayru -nyi. Nahuin =nu, -v nye
 -hva, v nye =nu 'ni -nyi, 'ke 'le -gbugbekɔ 'kwli 'mv.

'Lele'bɔɔwin

18 A 'bii =nu, -vv 'crunie -gbo a win 'wɔn, Nyisva a -gbe, ɔ tɔɔ, mɔ Saan
 ni, -ɔ 'a mv -gbɛɛ, -e mɔ: 'bia nahuon 'bɔ po 'o de, 'ke 'o wintɛ a -gbe ke,
 Nyisva dio -tue =sue a gbleblei =nu, -e kɔ -ti ɔ -tue nɔ 'crunie -gbo 'kwli
 'mv. 19 'Bia nahuon 'bɔ -ha -we 'o de, 'ke 'o wintɛ a -gbe ke, tugbe =nu, -e kɔ
 'kuii nahuin 'klɔ yrayru -nyi, 'a 'pia =nu, -ɔ ble =nɔ ye, Nyisva dio =nɔ kwa
 'ni -ha. Nahuon a -gbe, ɔ 'dee bɔ pa 'le Nyisva a 'dɔ a -gbe 'mv. Tugbe a
 'kui a -gbe, kɔ 'dɔ a -gbe, 'crunie -gbo, e =tu 'a -ti ni.

20 Nahuon -gbo, -ɔ nyi =tu, -e mɔ, -ti -gbo, i mɔ -ti a -tee ni, ke ɔ po: «'ɛ
 mɔ -tee, 'n -we le ke 'ledidie.»

Kε'ɛ ni, be ni 'mv! Kukɔnyɔ -Yusu o, di 'le -o!

21 Kukɔnyɔ -Yusu bɔ nu a 'bii -hapvde 'mv.^a

^a 1.4 -ɛ -hen 'nyre, Nyisva a -Hiihu, -v ni 'o 'ɛ ni -tegbɛ -de